Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Газета 1918 йил 21 июндан чиқа бошлаган

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети ва Министрлар Советининг органи

№ 106 (20. 074) • 1988 йил 8 май • якшанба • Баҳоси 3 тийин.

● РЕСПУБЛИКА МЕҲНАТКАШЛАРИ БЕШ ЙИЛЛИК ВАХТАСИДА
● ДАЛАЛАРДА ҚИЗҒИН ИШЛАР АВЖ ОЛМОҚДА

XIX БУТУНИТТИФОҚ ПАРТИЯ КОНФЕРЕНЦИЯСИ ШАРАФИГА

МЕҲНАТ ВА ИЛҲОМ ИТТИФОҚИ

Маданият масканлари инсон омилини активлаштиришга фаол хизмат қилсин

Навоий шаҳри меҳнаткашлари ишдан сўнг «Фарҳод» маданият саройига отланадилар. Бу ер меҳнат ва дам олишнинг гўзал масканига айлантирилган. Маданият саройи жонкуярлари томонидан дам олиш кечалари, куй, қўшиқ, рақс ҳаваскорлари конкурслари уюштирилмоқда, фотокўргазма, шаҳар кунлари, микрорайон байрамлари ўтказилмоқда, оғзаки журналлар чиқарилмоқда.

Шуниси диққатга сазоворки, бу байрамлар проспект ва майдонларда, кафе ва клубларда, профилакторий ва ётоқхоналарда, болалар боғчалари ва ҳунар-техника билим юртларида, қизил бурчакларда ва район марказларидаги маданият уйларида ташкил этилмоқда. Ташкилотчилар меҳнат коллективлари ҳузурига яқин бўлишга интилмоқдалар. Бу эса меҳнат ва илҳом иттифоқини янада бирлаштирмоқда.

Бугунги кунда инсон омилининг аҳамияти беқиёсдир. Ишлаб чиқариш самарадорлигини ошириш ходимнинг шахсий фазилатларига, унинг малакасига, онги ва хулқ-атворига ҳар қачонгидан кўра кўпроқ боғлиқ. Социал-иқтисодий ривожланишни жадаллаштириш — бу пировард натижада шахсни камол топтириш, ишлаб чиқаришнинг соҳиби ва граждан сифатида ҳар бир меҳнаткашнинг ташаббускорлигини ривожлантириш учун имкониятларни кенгайтириш тўғрисидаги масаладир. Шунинг учун ҳам партия ва ҳукуматимиз социалистик турмуш тарзини такомиллаштиришга, кишиларнинг меҳнат ва турмуш шароитларини яхшилашга, уларнинг ортиб бораётган маънавий эҳтиёжларини қондиришга катта эътибор бермоқда.

Одамларнинг бўш вақтини ташкил этиш, маънавий камол топиши ва жисмоний чиниқишини йўлга қўйишда қилинаётган ишлар оз эмас. Кўпгина саноат корхоналари, колхозлар, совхозлар, ўқув юртлари маданий-оммавий ва спорт ишларининг яхшигина базасига эга. Партия, совет, касаба союз органларининг бевосита раҳбарлигида клуб муассасалари ва спорт иншоотлари меҳнаткашларнинг оммавий ҳордиқ чиқариш ва маданий дам олиш марказларига айланмоқда. «Тошкент трактор заводи» ишлаб чиқариш бирлашмаси, Олмалиқ кон-металлургия комбинати маданият саройларида меҳнат, маданият ва турмуш эстафеталари мунтазам ўтказилаётир. Ўнлаб клублар одамларнинг қобилиятини ривожлантириш, коллективда соғлом ахлоқий муҳитни шакллантириш омили бўлиб қолмоқда.

КПСС Марказий Комитетининг «Клуб муассасалари ва спорт иншоотларидан фойдаланишни яхшилаш тадбирлари тўғрисида»ги қарори маданий-маърифий ва оммавий-физкультура ишларини тубдан қайта қуришга йўналтирди. Маданият ва спортнинг ҳар бир муассасаси амалда ғоявий-тарбиявий иш олиб бориш, социалистик турмуш тарзини қарор топтиришда партия ташкилотларининг таянч маркази бўлмоғи лозим.

Бўш вақтни уюштириш соҳасидаги бутун фаолият конкрет инсонга ғамхўрликни кучайтириш мақсадларига бўйсундирилиши керак. Бунинг учун унинг ўсиб бораётган қизиқишлари ҳисобга олинмоғи даркор. Сиёсий мунозаралар, ижодий ходимлар билан учрашувлар, лекциялар, халқ сайллари, театрлаштирилган томошалар ҳар бир маданият муассасаси фаолиятидан мустаҳкам ўрин олиши шарт.

Афсуски, кўпгина маданият муассасаларининг иши ўз ҳолига ташлаб қўйилган. Бухоро, Фарғона, Самарқанд, Сирдарё областларидаги айрим қишлоқ клублари кинофильм намойиш этилгандагина ишлайди. Маданият муассасалари ўтмиш сарқитларига, ичкиликбозлик, безорилик, беҳаёлик сингари социалистик турмуш нормаларини бузиш ҳолларига қарши тинимсиз кураш олиб бормоғи лозим. Диний сарқитларга барҳам бериш — маданият ўчоқлари ишининг муҳим йўналишидир. Бунинг учун мунтазам равишда атеистик пропаганда олиб борилиши даркор.

Маданий-маърифий муассасалар ишида интернационал тарбия масалалари алоҳида ўрин олиши керак. Умумсовет анъаналарини тарғиб қилиш, совет халқига мансубликдан фахрланиш туйғусини шакллантириш асосий вазифадир.

Кўпгина шаҳар ва районлар, айниқса қишлоқ кутубхоналарининг иши қайта қуриш ва янгиланиш талабларига мутлақо жавоб бермайди. Кутубхоналар энг яхши китобни тарғиб-ташвиқ қилиб, одамлар орасида билим зиёсини тарқатиши керак. Доҳий В. И. Ленин ўз вақтида «сийрак топиладиган китоблардан кутубхонада қанча борлигини қандайдир XVI асрдаги нашрларнинг ёки X асрдаги қўлёзмаларнинг қанча нусхаси борлигини халқ кутубхонасининг фахри ва шарафи деб билмасдан, балки китобларнинг халқ ўртасида қанчалик кўп ўқилишини, қанча янги ўқувчилар жалб қилинганлигини, китобга бўлган ҳар қандай талаб қанчалик тез қондирилишини, унга қанча китоб берилганлигини, китоб ўқишга ва кутубхонадан фойдаланишга болалардан қанчаси тортилганлигини фахр ва шараф деб билиш» зарурлигини уқтирган эди. Бу васиятни тўла-тўкис амалга ошириш ва ҳар бир китобнинг завқ-шавқ билан ўқилишига эришиш керак.

Ҳар қандай ишнинг муваффақиятини одамлар ҳал этади. Афсуски, айрим маданият муассасаларининг ходимлари етарли касб малакаси ва билимга эга эмас. Бефарқлик, тепса-тебранмаслик, омма ўртасида ишни ташкил этишда уқувсизлик ишни барбод бериши мумкин. Меҳнаткашлар редакцияга юбораётган хатларида қишлоқ клублари, кутубхоналари иши бугунги кун талабига мос эмаслигини куюниб ёзадилар. Кўпгина муассасалар мослаштирилган биноларга жойлашган. Айрим кутубхоналар ўқув залига эга эмас. Қамаши, Косон, Зомин, Ильич, Бекобод ва бошқа районларнинг маданий-маърифий муассасалари худди шу аҳволда. Айрим бино қурилишлари ғоят чўзилиб кетмоқда. Бунга барҳам бериш зарур.

Партия, совет, касаба союз, комсомол ташкилотлари маданий-маърифий муассасалар раҳбар кадрларини танлаш, жой-жойига қўйиш ва тарбиялашга алоҳида эътибор беришлари керак. Шу билан бирга маданият ва спорт ходимларини моддий ва маънавий рағбатлантириш, уларнинг уй-жой, маиший турмуш шароитларини яхшилаш учун ғамхўрликни кучайтиришлари лозим. Ҳар қандай расмиятчиликнинг олди олиниши даркор. Партия ташкилотлари маданий-маърифий муассасалар ва спорт иншоотлари иш планини мунтазам кўриб чиқиб тасдиқлашлари, уларнинг фаолиятини муттасил таҳлил қилиб боришлари, уни яхшилаш юзасидан чора тадбир кўришлари зарур. Қоғозбозликка, ваъдабозликка, сансалорликка қатъиян барҳам бериш шу куннинг талабидир.

Мамлакат XIX Бутуниттифоқ партия конференциясига қизғин тайёргарлик кўраётир. Бу улуғ анжуманни муносиб кутиб олишга маданий-маърифий масканлар муносиб ҳисса қўшишлари лозим. Шундай экан, маданият ва спорт муассасаларини коммунистик тарбиянинг ҳақиқий таянч пунктига айлантириш шу куннинг муҳим ва долзарб вазифаси бўлиши керак.

БАЙРАМ ШАРАФИГА

Ўзбекистон ССР Халқ хўжалиги ютуқлари виставкасида Совет матбуоти ва радио куни байрамининг қатнашчилари музика ва гуллар билан кутиб олинди. 7 май куни газета ва журналлар, телевидение ва радиоэшиттириш ходимлари, полиграфчилар бу ерга келдилар.

Байрам қатнашчилари редакция коллективларининг фаолиятини тасвирловчи виставкалар, стендларни кўздан кечирдилар, етакчи журналистлар билан, уруш ва меҳнат ветеранлари, илғор полиграфчилар билан учрашдилар. Ўқувчилар газета ва журналлар редакцияларининг бу ерда очилган маълумот столларига мурожаат эта олдилар.

Катталар ҳам, болалар ҳам бу кунни мароқли ўтказишди. Уларнинг ҳар бири турли спорт мусобақаларида қатнашиш, аттракционларга тушиш, ҳаваскор артистларнинг томошаларини кўриш имкониятига эга бўлди.

(ЎзТАГ).

М. С. Горбачев Такако Дои билан учрашди

6 май куни КПСС Марказий Комитетида М. С. Горбачев Япония Социалистик партиясининг делегацияси ва шу партия Марказий Ижроия Комитетининг Раиси Такако Дои билан учрашди. Иккала партия раҳбарлари ўртасида мунтазам тус олган ва катта анъаналарга эга бўлган мулоқот давом эттирилди.

Суратда: учрашув пайти. ТАСС—ЎзТАГ телефотоси.

Учрашув бошланиши биланоқ у қизғин суҳбатга айланиб кетди. М. С. Горбачевнинг ҳозир япон халқи қандай фикр-ўйлар билан яшаётганига, дунёдаги вазият хусусида, Совет Иттифоқи ҳақида Япониядагилар нималарни ўйлаётганликларига, Япония — Совет муносабатларининг истиқболларига қандай қараётганликларига қизиқиш билдирганлиги суҳбатнинг руҳини белгилаб берди.

Ҳозирги замон муаммолари ҳар бир партиянинг ўз халқлари олдидаги масъулияти позицияларидан ҳамда бутун дунёдаги ижобий жараёнлар учун, ялпи хавфсизлик учун Совет — Япония муносабатлари замиридаги катта имкониятларни эътиборга олиб, муҳокама қилинди.

Суҳбатдошлар янги тафаккур дунёда ғоят қизиқиб кутиб олинганлиги тўғрисида, СССРнинг қайта қуриш туфайли бошланган янги ташқи сиёсати ижобий натижалари ҳақида фикрлашдилар.

Ядросиз дунё учун кураш масалаларида биз япон халқининг фикрига жуда қулоқ соламиз, деди М. С. Горбачев, унинг бу масалани ўткир қилиб қўйиш учун энг катта ҳуқуқи бор, дейиш мумкин. Шу муносабат билан Япониянинг ўз учта ядросиз принципига изчиллик билан риоя этиши бениҳоя муҳим халқаро аҳамиятга эгадир.

Суҳбат чоғида халқаро вазиятни соғломлаштириш йўлида тўсиқларни келтириб чиқараётган сабаблар неча марталаб айтиб ўтилди. Бироқ кейинги вақтларда дунёдаги вазият сезиларли равишда ўзгарди, деган умумий бир фикр билдирилди. Гарчи дунё ядровий фалокат хавфига дуч келиб бориб қолган чорраҳадан ўтиб кетди, дейиш учун ҳали вақт эрта бўлса-да, ҳар ҳолда дунё ўзгармоқда, ижобий йўлда ўзгармоқда, деди М. С. Горбачев. Катта-катта янги ғоялар ва ташаббуслар оммалашиб ва кенг миқёсда қўллаб-қувватланиб, ҳозирнинг ўзидаёқ халқаро муносабатларни қайта қуриш жараёнига таъсир ўтказди. 1986 йилги машҳур Деҳли Декларацияси халқаро муносабатларни янгилаш фалсафасига қўшилган муҳим ҳисса бўлганлиги қайд этилди. Суҳбатдошлар янги ғояларни амалга ошириш йўлида қўйилган янги қадамларни, аввало, ўртача ва камроқ олислик ракеталари хусусидаги Шартномани ҳам юксак баҳоладилар.

Т. Дои олий даражада ўтказиладиган Совет — Америка учрашувининг истиқболларини қизиқиб сўради, бу учрашув муваффақиятли ўтишини тилади. Мазкур учрашувда япон жамоатчилигини, айниқса, ташвишга солаётган баъзи муаммоларни, аввало, денгизлардаги ядро қуроллари масаласини, имкони бўлса, эътиборга олишни илтимос қилди.

Осиё — Тинч океани регионидаги вазиятга катта эътибор берилди. Бу жойда ҳам жараён ҳаракатга келди, фикр ишлай бошлади, деди М. С. Горбачев. Иқтисодий, сиёсий ва маданий ҳамкорлик муаммоларини биргаликда ва тенг ҳуқуқли муҳокама қилиш тенденцияси кучаймоқда. Бунда Владивостокда айтилган ғоялар ўз ўрнини топди. Т. Дои эса ўз таклифларини айтди, бу таклифлар қизиқиш билан ва уларни аниқ-равшан таҳлил этишга тайёрлик билан кутиб олинди. Биз — реалистлармиз, деди М. С. Горбачев, ҳозирги дунёнинг инсоният цивилизацияси тақдирида тобора катта роль ўйнаши лозим бўлган мана шу бепоён қисмининг миқёсларини, мураккаблилиги ва зиддиятлилигини тушунамиз. Ҳозир биз у ерда қалашиб ётган муаммоларни, кўпдан-кўп қалтис нуқталарни кўриб турибмиз. Воқеаларни жадаллаштиришга интилмаймиз ва шоша-пиша натижаларга эришишни кутмаймиз. Аммо бу нарса ишни тўхтатиб турмаслиги керак. Дастлабки қадамларни қўйиш лозим. Бинобарин, Осиё — Тинч океани регионидаги ҳамма мамлакатлар ва, айниқса, шу регионга мансуб бўлган Хитой, СССР, Ҳиндистон, АҚШ, Япония, Индонезия, Вьетнам, Австралия каби давлатлар ўз халқларига муносиб донишмандлик кўрсатсалар, бу ердаги муносабатларга қудратли туртки ва соғлом йўналиш бахш этилади, деб ҳисоблаймиз. Бу муносабатлар ҳар бир халқнинг ўз йўлини эркин танлаш ҳуқуқини тан олиш, аралашувдан ва ўз фикрларини тиқиштиришдан воз кечиш, манфаатларнинг мувозанати, биронта, ҳатто энг кичик халқ ҳам зўравонликка тоқат қилмайдиган пайт келганлигини англаш, пировард натижада биз ҳаммамиз битта цивилизацияга мансуб эканимиздан, бу эса у билан ягона организм каби муносабатда бўлишини талаб қилишидан иборат ҳақиқатни тушуниш каби универсал принциплар асосига қурилиши мумкин.

Т. Доининг СССР билан АҚШ зиммасидаги алоҳида масъулият ҳақида айтган фикрига жавобан М. С. Горбачев буни рад этмай, ҳамма нарса ҳам икки буюк давлатга боғлиқ эмаслигини таъкидлади. Дунёда рўй бераётган воқеалардан ҳеч ким четда қолмаслиги, «қўлни ювиб, қўлтиққа урмаслиги», ўз зиммасидан масъулиятни соқит қилмаслиги керак. Ҳар бир давлат ўз бурчини адо этиши лозим. Бусиз халқаро муносабатларни соғломлаштириб бўлмайди.

Бизнинг давримизда, деб уқтирди у, халқлар ўз тақдирининг ҳукуматлар улардан сўрамай ва уларнинг иштирокисиз ҳал этишларига рози бўлишга тобора камроқ мойил эканликларини ҳам эътиборга олиш муҳимдир. Улар ташқи сиёсатга тобора фаолроқ бевосита аралашмоқдалар. Бу гап СССРга ҳам, Японияга ҳам тааллуқлидир.

Маҳаллий можароларни (Кампучия, Афғонистон, Никарагуадаги аҳволни) бартараф этиш муаммоси хусусида гаплашилди. Ҳозир шу можароларга алоқадор зиддиятлар ва муаммоларни ҳал қилишга фақат сиёсий ёндашув асосидагина бу жойлардаги аҳволни бартараф этиш мумкин, деган умумий бир фикр билдирилди.

Суҳбатда Япония — Совет муносабатлари катта ўрин олди. М. С. Горбачев совет кишилари номидан япон халқига доимий ҳурмат изҳор этди. Япония бизнинг қўшнимиз эканига ва бу — реаллик эканига, сизлар ҳам, бизлар ҳам бу реалликдан кўз юма олмаслигимизга асосланиб иш тутяпмиз, деди у. Бизнинг халқаро сиёсатимизда Япония — мустақил бирликдир. Япония билан муносабатларни ривожлантириш бизнинг истиқболга мўлжалланган узоқ муддатли сиёсатимиз масаласидир.

Муносабатларимиз тарихида ҳар хил воқеалар бўлган, аммо, ниҳоят, янги саҳифа очиш пайти келди. Совет Иттифоқининг Ғарбий Европа билан, Лотин Америкаси билан ва ҳатто, катта қийинчиликларга қарамай, Қўшма Штатлар билан муносабатлари ҳаракатга келган бир вазиятда Япония — Совет муносабатлари ҳеч аланга олмаётган, балки кўпроқ бурсиқиб тутаётган гулханни эслатиши мутлақо нормал бир ҳол эмас. Биз бир-биримизсиз яшай олишимизни бундан буён ҳам исботлайвериш бемаъни ва беҳуда ишдир.

М. С. Горбачев Т. Доининг муносабатларни ривожлантириш учун янги фактларни тўплаш керак, деган фикрига қўшилди. Совет — Япон кўприги учун бутун дунёда яхши муносабатлар ўрнатишда ҳам ярай оладиган ғиштлар тайёрлаш ҳақидаги луқмани қўллаб-қувватлади.

У совет ёндашувидаги икки жиҳатни: урушдан кейинги реалликлар асосида муносабатларни яхшилашга тайёрликни ҳамда бирон-бир кун бизнинг ялиниб боришимизга умид боғлаш асоссиз эканини таъкидлади.

Совет халқи, совет раҳбарияти япон халқи билан, Япония билан астойдил дўстлик тарафдоридирлар. Тарихнинг ҳукми қандай бўлиши ҳақида фол очиб юрмаймиз. Агар муносабатларни фаол ривожлантирсак, бу муносабатларни дўстона тус олдиришга интилсак келажагимиз бир хил бўлади, агар бошқа йўлдан борсак, келажагимиз бошқача бўлади. Бизнинг муносабатларимиз жаҳон тараққиётида, ялпи хавфсизликни таъминлашда қандай роль ўйнаши мана шунга боғлиқ бўлади. Келинглар, муносабатларимизни қайта қуришга киришайлик, бу муносабатлар бир куй ҳадеб такрорланавериб, ҳеч қўшиқ чиқмайдиган сийқа пластинка каби айланаверишига йўл қўймайлик.

Т. Доининг ташаббуси билан М. С. Горбачевнинг Японияга визити тўғрисида гап очилди. Бу визит муносабатларимизда амалий бурилиш учун ҳақиқатан ҳам туртки бўлиб қола оладиган вазият бўлиши муҳимдир. Бизнинг суҳбатимиз визит проблемасини актуал ҳолатга ўтказади, деб ҳисоблаймиз, деди М. С. Горбачев. Аммо биз Япония ҳукуматининг нуқтаи назарини ва унинг визит билан боғлиқ бўлган вазиятларни тушунишини билишимиз керак.

Позициялар тўла, равшан бўлиши лозим. Тафовутларнинг равшанлиги ҳам олға ҳаракат қилиш учун муҳимдир.

М. С. Горбачев учрашувдан мамнуният изҳор этди: суҳбат мазмундор, рўй-рост, дўстона бўлди, жаҳоншумул аҳамиятга молик бош масалалар хусусида КПСС билан ЯСПнинг баб-баравар ташвишланаётганликларини кўрсатди, ихтилофларни эса биз кучайтириб кўрсатмоқчи эмасмиз. Партияларимиз — мустақил, улар турли шароитларда ишламоқда ва тафовутлар бўлиши табиий. Бундан буён ҳам мулоқот ва ҳамкорлик руҳида иш тутишга тайёрмиз.

Учрашувда А. Ф. Добрынин, Т. Окада, К. Сато, С. Иватарэ, Н. Косака, К. Игараси, А. Касахара, М. Мидзута, С. Аоки қатнашдилар.

Суҳбатнинг бир қисми тор составда ўтди.

(ТАСС).

«Ҳосил-88»: «Дала—редакция» телефон линиясида

МУНОСАБАТ ҚАЧОН ЎЗГАРАДИ?

Қорақалпоғистон Автоном Республикасида 1986 йили топшириқда белгиланган 940 тонна ўрнига 996,9 тонна, 1987 йилда эса пландаги миқдорда маҳсулот тайёрланди. Амударё, Беруний, Шуманай, Ленинобод, Қўнғирот райони пиллакорлари мўлжаллланганидан анча кам хом ашё топширишди. Тўрткўл, Элликқалъа районы пиллакорларигина топшириқларини ошириб бажардилар.

Хўш, пиллакорлар бу йилги ипак қурти боқиш мавсумига қандай киришдилар!

Телефонда ҚҚАССР ипакчилик ишлаб чиқариш бирлашмаси бош директори ўринбосари С. АВЕЗОВА:

— Беш ойдирки, мен бир йўла икки вазифада ишлаяпман. Ростини айтсам, ҳозир пиллачиликда айни қизғин палла. Бошим қотиб, нима қилишга ҳайронман...

Кейинги йилларда «кумуш тола» етиштиришни кўпайтиришга қизиқиш камаймоқда. Бунга бошқарма бошлиқларининг тез-тез ўзгариши сабаб бўляпти. Наҳотки, автоном республика партия, совет ташкилотлари бу масалага эътибор бериб, кадрлар қўнимсизлигини бартараф эта олмасалар...

Бирлашма бош агрономи С. КАЛЕНОВ сўзидан:

— Аввало мустаҳкам озуқа базасига эга бўлишимиз керак. Афсуски, бу билан ҳеч кимнинг иши йўқ. Район агросаноат бирлашмалари бундай масъулиятни ўз зиммаларига олишни хоҳлашмайди. Шу йилнинг ўзида тут кўчатларини экиш плани атиги 52 процент бажарилди. 900 минг тупдан зиёд тут кўчати ўтқазилмай қолди. Устига-устак баъзи районларда пилла етиштириш планлари кескин камайтириляпти. Шуманай, Ленинобод, Қўнғирот, Хўжайли районлари шулар жумласидандир.

Мухбир шарҳи: Бу йил автоном республика бўйича Ватанга 750-886-940 тонна «кумуш тола» етказиб берилиши керак. Лекин санаб ўтилган бу уч рақамнинг қайси бири аниқ эканини билолмай кўпчилик ҳайрон. Планлаштириш органлари топшириқни 750 тонна дейишса, Ўзбекистон ССР Давлат агросаноат комитетининг ипакчилик бош бошқармасидагилар 940 тонна, деб уқтиришяпти. Хўш, белгиланган топшириқни аниқлашда пиллачиларга ким ёрдам беради?

Бундан ташқари қурилиш ва капитал ремонт ишлари ҳам ўлда-жўлда. «Каракалпакресагропромстрой» бирлашмасининг айби билан тармоқда қурилиш ва капитал ремонт ишлари юришмаяпти. Ўтган йили Амударё районидаги ишга туширилиши лозим бўлган пиллани қайта ишлаш корхонаси қурилиши чала қолди. Пилла қуритиш цехлари ремонти учун ажратилган 266 минг сўм маблағдан 168 минг сўми ўзлаштирилди, холос.

Бу йил ҳам ўзгариш сезилмаяпти. Шу йилнинг биринчи кварталида капитал ремонтга ажратилган 240 минг сўмнинг атиги 40 минг сўмидан фойдаланилди.

Пиллачиликни ривожлантириш, уни тобора яхшилашга бўлган муносабат қачонгача шу тарзда давом этаркин?

Р. ЕШИМБЕТОВ,
«Совет Ўзбекистони» мухбири.

ДАСТЛАБКИ ЗАФАР

Ўзбекистон районидаги «Қўқон» совхози чорвадорлари дастлабки ғалабага эришдилар, — деди телефонда жамоатчи мухбиримиз **М. Давронов.** — Улар пландаги 115 тонна ўрнига 117 тонна бўрдоқи гўшти етказиб бериб, ярим йиллик топшириқларини ортиғи билан бажардилар. Бу меҳнат ютуғига С. Усмонов, Т. Тошпўлатов сингари бўрдоқибоқарлар катта ҳисса қўшдилар. Топширилган ҳар бир қорамолнинг тирик вазни ўртача 620 килограммдан тош босди. Чорвадорлар йил охиригача давлатга 250 тонна гўшт етказиб бериш учун астойдил меҳнат қилмоқдалар.

Пастор Минте: «ТИНЧЛИККА ДАЪВАТ ЭТАМИЗ»

Ғалаба куни арафасида Чет мамлакатлар билан дўстлик ва маданий алоқалар Ўзбекистон жамиятида ГФР билан СССР алоқаларига кўмаклашувчи Қуйи Саксония жамияти вакиллари билан учрашув бўлиб ўтди. Улар ГФРда Ўзбекистон мисолида бўлажак СССР кунларига тайёргарлик муносабати билан Тошкентга келган эдилар.

— Мамлакатимизда ғалаба байрами расман нишонланмайди, — деди ЎзТАГ мухбири билан суҳбатда Ганновер шаҳридаги Евангелия черковининг пастори Экхард Минте. — Лекин миллион-миллион софдил немислар учун бу сананинг жуда катта аҳамияти бор. Биз фашизм сизнинг халқингизга, бошқа мамлакатларнинг халқларига қанчалар азоб-уқубатлар етказганлигини биламиз ва дунёда яна шундай даҳшатли воқеалар бўлишини хоҳламаймиз. Биз Совет Иттифоқининг тинчликсеварлик сиёсати тўғрисида гапириб, тинчликка, ҳамкорлик қилишга даъват этамиз. Черковимиз «Совет Иттифоқи билан ярашиш ва иноқлашиш» мавзуида регионал конгресс ўтказиш ташаббускори бўлди. Биз узоқ «совуқ уруш» йилларида Совет Иттифоқига нисбатан душман образи вужудга келганлигини бартараф этиш учун ҳамма ишларни қилишга ҳаракат қилмоқдамиз.

Экхард Минте СССРда ўтказилаётган демократиялашни, ошкораликни кенгайтириш йўли Совет Иттифоқининг ҳаётига қизиқиш ўсишига, халқлар ўртасида ишончни мустаҳкамлашга олиб бормоқда, деди. Ўзбекистонга қилган сафаримиз бунинг далилидир.

— Биз бу ерда Қуйи Саксонияда Ўзбекистон кунларига тайёргарлик кўриш ва уни ўтказиш тўғрисидаги протоколни имзолаб, программани белгилаб олдик, — деб давом қилди у. Ўлкамизнинг минглаб аҳолиси шу йил ноябрь ойида қадимги ўзбек маданияти ва республикангизнинг анъаналари билан танишиб чиқа олади. Ўзбекистон кунлари доирасида санъат усталарининг концертлари, графика, манзарали-амалий санъат, болалар чизган расмлар, фотосуратлар виставкалари бўлади. Тошкентнинг энг яхши пазандалари миллий таомлар тайёрлаб берадилар. Бундан уч йил аввал Ўзбекистонда Қуйи Саксония кунлари ўтказилганида бизга қандай меҳмондўстлик қилинган бўлса, Ўзбекистон вакилларини ҳам шундай самимият билан кутиб оламиз, деган фикрдаман.

(ЎзТАГ).

Ватанимизнинг жанубий қалқони

Бунёд этилганига 70 йил тўлган Қизил Байроқ орденли Туркистон ҳарбий округи ўз тарихи мобайнида кураш ва ғалабаларнинг шонли йўлини босиб ўтди. 1918 йилнинг 4 май куни Халқ Комиссарлари Советининг В. И. Ленин имзо чеккан Декрети асосида ташкил этилган округ Ватанимиз жанубининг ишончли қалқонига айланди. Туркистончи жангчилар Ўрта Осиё республикаларида Совет ҳокимиятини ўрнатишга, босмачи тўдаларини тор-мор этишга катта ҳисса қўшдилар. Уларнинг Улуғ Ватан уруши йилларида кўрсатган жасорати ҳам беқиёсдир. Округда камол топган 800 нафардан кўпроқ жангчи Совет Иттифоқи Қаҳрамони бўлди, тўрт киши эса бу унвонга икки марта сазовор бўлди.

Ҳозирги авлодга мансуб бўлган жангчилар округнинг шонли анъаналарини бойитмоқдалар.

7 май куни Тошкентда Қизил Байроқ орденли Туркистон ҳарбий округининг 70 йиллик юбилейига бағишланган тантанали йиғилиш бўлди. Йиғилишни округ ҳарбий кенгашининг аъзоси сиёсий бошқарма бошлиғи, генерал-лейтенант А. И. Овчинников очди.

Қизил Байроқ орденли Туркистон ҳарбий округи қўшинлари қўмондони, армия генерали Н. И. Попов «Ватанимиз жанубий чегаралари посбонлигида 70 йил» деган мавзуда доклад қилди.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг иккинчи секретари В. П. Анишчев Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми ва Министрлар Советининг туркистончи жангчиларга табрикномасини ўқиб эшиттирди.

Йиғилишда СССР мудофаа министрининг ўринбосари, СССР Мудофаа министрлигининг бош инспектори, армия генерали М. И. Сорокин, армия генерали М. М. Зайцев, Туркманистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси Б. Ё. Ёзқулиев, СССР халқ артисти И. Д. Кобзон нутқ сўзладилар.

Йиғилишда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Р. Н. Нишонов, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси П. Ҳабибуллаев, Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг Раиси Ғ. Ҳ. Қодиров, Туркманистон Компартияси Марказий Комитетининг иккинчи секретари С. М. Нестеренко, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми Раисининг ўринбосари А. П. Романовский, Тошкент область партия комитетининг биринчи секретари Т. А. Алимов, Тошкент шаҳар партия комитетининг биринчи секретари Б. Ф. Сатин, армия генерали Н. Г. Ляшченко иштирок этдилар.

Шу куни Қизил Байроқ орденли Туркистон ҳарбий округининг Ҳарбий кенгаши округ ветеранлари, гражданлар уруши ва Улуғ Ватан уруши ветеранлари шарафига қабул маросими ўтказди. Юбилей тантаналарининг қатнашчилари Ўзбекистон пойтахти марказий майдонидаги В. И. Ленин ҳайкали пойига ва Номаълум солдат қабрига гуллар қўйишди.

(ЎзТАГ).

• *XIX Бутуниттифоқ партия конференцияси олдидан*

ОШКОРАЛИККА НИМА ЕТСИН

«Совет Ўзбекистони» анкетаси

1. Сизнинг коллективингизда, партия ташкилотингизда қайта қуриш қандай боряпти? Унинг дастлабки босқичи қандай якунланди?

2. Янгича ишлаш тажрибаларидан қайси бирлари диққатга сазовор ва уни қандай кенг ёйса бўлади?

3. Сизнингча, қайта қуришга нималар халақит беряпти? Қайси ишда ҳали ҳам турғунлик ҳукм сурмоқда?

Анкета саволларига Наманган область Чортоқ районидаги Навоий номли колхоз пахтачилик бригадасининг бошлиғи Назирахон Норматова жавоб беради.

У 1972 йилдан КПСС аъзоси, Ленин, Меҳнат Қизил Байроқ орденлари соҳиби. Область партия комитети, Совет хотин-қизлари комитетининг аъзоси, СССР Олий Совети депутати.

1. Ошкоралик, демократия ва социал адолат принциплари қарор топа бошлаши билан бутун жамият ҳаётида ўзгача жонланиш вужудга келди. Одамлар кайфияти тубдан ўзгарди. Улар қалбида келажакка ишонч туйғуси кучайди.

Колхозимиз районда энг катта ва кўп тармоқли хўжалик. Партия ташкилотининг нуфузи ҳам юқори. Унинг атрофига 236 коммунист бирлашган, шундан 61 нафари хотин-қизлар. Жойларда 19 та цех партия ташкилоти, бешта партия группаси иш олиб боряпти. Пахтачилик, пиллачилик бригадаларининг аксариятига коммунистлар бошчилик қилмоқда. Революцион қайта қуриш жараёни партия ташкилоти фаолиятини ҳам, меҳнат коллективлари фаолиятини ҳам, ижобий жиҳатдан ўзгартириб юборди. Чунки бугунги кунда янгича ишлашнинг моҳиятини кўпчилик тушунди. Одамларимизнинг эндиликда комил ишонч билан меҳнат қилаётганликлари боиси ҳам шунда.

Партия ташкилотимиз (секретари Ш. Қурбонов) кўп иш қиляпти. Айниқса цех партия ташкилотларида жанговарлик кўригини ўтказишга масъулият билан ёндашиляпти. Кадрларни танлаш, жой-жойига қўйиш ва тарбиялаш борасида изчил иш олиб борилмоқда. Хотин-қиз кадрлар тайёрлашга эътибор кучайди. Пиллачилик бригадаларидан 9 тасига, пахтачилик коллективларидан 3 тасига хотин-қизлар раҳбарлик қилмоқда. Уларнинг уддабуронлик билан иш олиб бораётганлиги қувончлидир. Ҳозир партия ташкилотлари номенклатурасида 95 нафар резерв кадр бор. Партия йиғилишларига тайёргарлик кўриш, ўтказиш тобора жонланиб боряпти. Беҳуда ваъзхонлик, ортиқча қоғозбозликлар барҳам топяпти. Қабул қилинган қарорлар ижроси эса мунтазам назорат қилиб бориляпти. Коммунистлар ҳамма нарсани ўз номи билан аташга одатланмоқдалар. Муҳими, улар партия ташкилоти фаолиятида, хўжаликни бошқаришда актив қатнашмоқдалар. Қуйидан кўплаб фойдали таклиф ва мулоҳазалар ўртага ташланаётгани ҳам шундан. Бир мисол: колхоз 1985 йилда қурт боқиш учун 12,5 минг сўмлик, кейинги йили 25 минг сўмлик барг сотиб олганди. Коммунистлар янги тут плантациялари барпо этиш, борларида парваришни тубдан яхшилаб, ҳосилдорликни кўпайтиришни талаб этишди. Партия комитети қабул қилган қарорнинг ижросига тўла эришилди.

КПСС аъзолари механизатор Ж. Ҳасанов, суғувчи С. Абдуллаева ва М. Бобоев партия йиғилишида чорвачиликдаги қолоқлик сабабларини очиб ташлаб, аҳволни тўғрилаш юзасидан ҳисоб-китобли конкрет таклиф ва мулоҳазалар билдирган эдилар. Партия комитети уни чуқур ўрганиб чиқди ва маъқул топди. Муҳими, белгиланган тадбирларни амалга оширишда шу ишга алоқадор барча коммунистлар, энг аввало йиғилишда таклиф билан чиққан партия аъзолари фаол қатнашдилар.

Мен фаол хотин-қизлар сафида район, область миқёсидаги турли йиғинларда қатнашиб тураман. Шундан биламанки, айрим жойларда қайта қуриш, жадаллаштириш борасида амалий ишдан кўра гап-сўз кўп. Тўғрироғи, сўз билан иш бирлиги таъминланмаяпти. Натижада кўпинча бошланғич партия ташкилотлари ва қуйи идораларда ҳал этиш имкони бўлган масалалар «ғовлаб», улар билан партия юқори органлари шуғулланишга мажбур бўлмоқдалар. Шу ўринда йил бошида содир бўлган бир нохуш воқеа ҳақида тўхталмоқчиман. 2—5 январь кунлари Наманган шаҳрида водопровод суви сифати кескин ёмонлашди. Ўтказилган текшириш бу воқеага районимиздаги Шимолий Фарғона канали яқинига жойлашган хўжаликлараро бўрдоқичилик базаси, шунингдек «Москва» колхози фермасидаги бепарволик сабаб бўлганлигини кўрсатди. Воқеа тезда ҳал бўлавермагач, обком бюроси ўз мажлисида бу масалани алоҳида муҳокама этишига тўғри келди. База директори А. Аббосов партия сафидан чиқарилди ва лавозимидан бўшатилди. Шунингдек, район санитария эпидемиология станцияси бошлиғига, РАПО раисининг ўринбосарига ҳам партиявий ва маъмурий жазолар берилди.

Шунга ўхшаш кўнгилсиз ҳодисалар бизнинг хўжалигимизда ҳам йўқ эмас. Ўтган йили рўй берган автомобиль аварияси ҳамда техника хавфсизлиги билан боғлиқ иккита нохуш воқеа сабабли 7-8 киши партиявий ва маъмурий жазо олишди. Улар орасида партия комитети аъзоси, колхоз раиси О. Исомов, бош зоотехник С. Усубжоновлар ҳам бор эди. Бу воқеалар бепарволик, масъулиятсизликдан, қайта қуриш талабларини чуқур ҳис этмасликдан келиб чиқди, албатта.

Энди қайта қуришнинг дастлабки босқичи ҳақида. Хўжалигимизда маҳсулот етиштириш ва топшириш планлари асосан бажариляпти. Гарчи, шароит оғир бўлсада, ўтган икки йилда давлатга планда белгиланган 11 минг 820 тонна ўрнига, 11 минг 924 тонна пахта етказиб берилди. Бироқ ўтган йилги натижалардан кўнглимиз тўлгани йўқ. Хўжалик бўйича 172 тонна пахта етмай қолди. 23 та бригададан 10 таси йиллик планни уддаламади. Бунинг устига ҳар бир центнер пахтанинг таннархи олдинги йилдагидан 3 сўмга қимматга тушди.

Нега шундай бўлди? Раҳбарларимиз, энг аввало партия ташкилотимиз йиғим-теримнинг охиригача қатъият кўрсата олмадилар. Талабчанлик бўшашди. Бундан фойдаланган айрим бригада бошлиқлари сусткашликка йўл қўйдилар. Районимиз пахтакорлари бу планни бемалол бажаришди. Аммо колхозимизнинг маррага етай деганда оқсаб қолганини ҳеч нима билан оқлаб бўлмайди. Бу сабоқ бўлиши, ундан тўғри хулоса чиқарилиши лозим.

2. Янгича ишлаш кўп орзу-умидларни рўёбга чиқармоқда. Партия ташкилоти меҳнаткашларнинг иш ва турмуш шароитини яхшилашни ўз қўлига олди. Инсон омилини фаоллаштириш билан боғлиқ социал-маиший масалалар кун тартибида тез-тез кўриладиган бўлиб қолди. Ўтган йилнинг ўзида 634 минг сўмлик капитал маблағ ўзлаштирилди. Колхоз қишлоғида яна битта ҳаммом, чорвачилик комплексида сауна, кўплаб уй-жой, маданий-маиший объектлар ишга туширилди. Яқинда колхозда коммунист З. Қодиров бошлиқ алоҳида қурилиш бригадаси тузилиб, у одамларга шахсий уйлар қуриб бермоқда. Бу ҳам қайта қуриш шарофатидир. Ҳозир хоҳ ишда, хоҳ йиғилишда бўлсин ҳеч ким ҳеч нарсани яширмаяпти. Аччиқ бўлса ҳам очиқчасига гаплашишни ўрганяпмиз. Ошкораликка нима етсин. Лекин ҳозирча ҳамма ҳам бунга журъат қилаётгани йўқ. Баъзи ичимдан топ, дегувчилар ҳам учраб туради. Менимча, партия ташкилотлари ошкораликни янада кенгайтиришга, социал-маиший соҳани ривожлантиришдаги дастлабки тажрибаларни бойитишга эътиборни кучайтириши зарур.

3. Қайта қуришга халақит бераётган жиҳатлар озмунча эмас. Партия ташкилотлари, бошқа раҳбар органлар қайта қуриш ҳақида кўп гапиришяпти-ю, бироқ кенг оммага бунинг туб мақсади ва моҳиятини етарлича тушунтириб беришмаяпти. Қолаверса, уларнинг ўзлари ҳам амалда кўпинча сўз ва иш бирлигини таъминламаяптилар. Чортоқ узоқ йиллардан бери областдаги пешқадам районлардан бири бўлиб келяпти. Аммо райондаги бир қанча муаммолар ҳамон ҳал бўлмай қоляпти. Район маркази — Чортоқ шаҳри архитектураси ҳеч кимни қизиқтирмайди. Бир неча гектар майдонни эгаллаган маданият ва истироҳат боғи қишин-ёзин ҳувиллаб туради. Бундан уч йил илгари бошланган канализация қурилиши поёнига етказилмай тўхтатиб қўйилди. Чортоқ колхоз бозорининг қиёфаси ҳануз ўзгаргани йўқ. Қолаверса, шундай машъал район ўзининг муқим автостанциясига эга эмас.

Шунга ўхшаш қусурлар колхозимизда ҳам бор. 7 та доимий болалар боғчасидан иккитаси, 11 та мактабдан еттитаси, 25 та дала шийпонидан бештаси ночор аҳволда. Кўча ва дала йўлларининг талай қисми асфальтланмаган. Бундан ўн йил аввал хўжалигимизга қўшилган «Фарғона» колхози участкаси қаровсиз ҳолга тушиб қолди. Буларнинг ҳаммаси одамларнинг кайфиятига ва асабига шубҳасиз таъсир қилмоқда. Уларнинг қайта қуришдаги фаоллигини сусайтирмоқда. Ижодкорлик, ташаббускорлик фазилатлари камдан-кам кўзга ташланади.

Юқорида айтганимдек, колхозимиз кўп тармоқли. Лекин, партия ташкилоти ўз фаолиятида ҳамма соҳаларга раҳбарликни қамраб ололмаяпти. Бу айниқса, ҳал қилувчи бўғин — партия қуйи бўғинларига, коммунистларга тааллуқлидир. Шунинг учун турғунликдан қутулолмаётган томонларимиз ҳам йўқ эмас. Бу ҳол колхоз экономикасининг асоси — пахтачиликда рўй берганлиги, айниқса ташвишлидир. Тўғри, кейинги йилларда деҳқонларга анча мустақиллик, эркинлик берилди. Ўқувчи ва ҳашарчиларсиз ишлаш ҳаракати бошланди. Бироқ айни пайтда пахтачиликни механизациялаш даражаси пасайиб кетди. Масалан, ўтган йили колхозимизда 500 гектар ер машина теримига ажратилиб, амалда эса 400 гектардаги ҳосил техника билан териб олинди. 15 та терим агрегати билан 1420 тонна ўрнига 970 тонна пахта терилди. Бу бош агроном У. Абдураҳимов, бригада бошлиқларининг лоқайдлиги туфайли содир бўлди.

Ҳар йили мавсум бошида теримни механизациялаш юзасидан мажбуриятлар олинади. Аммо навбат унинг бажарилишига келганда назорат бўшашади. Хўжалик раҳбаларидан райком секретаригача бу ишга жиддий эътибор беришмайди. Оқибатда пахта таннархи қимматлашмоқда. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг IX пленуми айни шу масалани жуда ўткир қилиб қўйди. КПСС Марказий Комитетининг февраль Пленумида иқтисодий фикрлашдан ўзини четга олаётган, ишлаб чиқариш жараёнларини механизациялашга муносиб ҳисса қўша олмайдиган раҳбарлардан тезроқ қутулиш лозимлиги таъкидланди. Агар бу жараён ҳал этилмаса, жамиятимизнинг иқтисодий асосига жиддий путур етиши мумкин. Айнан демократия, ошкоралик принциплари бу тенденцияга барҳам беришига, ваъдабозликка чек қўйишига ишонаман.

РАСМИЙ АХБОРОТ

ВАТАН УРУШИ ИНВАЛИДЛАРИГА ҚЎШИМЧА ИМТИЁЗЛАР БЕРИШ ТЎҒРИСИДА

СССР Министрлар Совети уруш инвалидларининг моддий-маиший турмуш шароитларини яхшилаш мақсадида «Ватан уруши инвалидларига транспорт хизматини янада яхшилаш тўғрисида» қарор қабул қилди.

Қарорда медицина кўрсатмалари бўйича бепул «Запорожец» енгил автомобили билан таъминланиш ҳуқуқига эга бўлган, лекин медицина нуқтаи назаридан автомобиль ҳайдашга қўйиб бўлмаганлиги ва доимо бирга яшайдиган ва автомобилни бошқара оладиган оила аъзолари йўқлиги сабабли автомобиль олмаган I ва II группа Ватан уруши инвалидларига транспорт хизмати харажатларини қоплашга ҳар йили 400 сўмдан пул бериб туриш кўзда тутилади. Бошқа уруш инвалидлари ўзларига тегишли бепул «Запорожец» автомобилини олишни истамаганлари тақдирда уларга ҳам шу пул тўланади.

СССР Молия министрлиги ҳамда СССР Меҳнат ва социал масалалар давлат комитетига уруш инвалидларига транспорт хизмати харажатларини қоплаш учун ҳар йили бериладиган пулни тўлаш тартибини белгилаб чиқиш вазифаси топширилди.

Қарор 1988 йил 1 июндан кучга киради.

ДОИМИЙ ЯШАШ ЖОЙИДА ВАҚТИНЧА ТУРМАЁТГАН ГРАЖДАНЛАРНИНГ УЙ-ЖОЙ ҲУҚУҚЛАРИ ГАРАНТИЯСИ ТЎҒРИСИДА

СССР Министрлар Совети «Иш шароити ва характерига қараб доимий яшаш жойида вақтинча турмаётган гражданларнинг уй-жой ҳуқуқлари гарантияси тўғрисида» қарор қабул қилди.

Қарорда бундай гражданларнинг (кема экипажларининг аъзолари, геология, қидирув партияларининг, экспедицияларнинг ходимлари ва фаолиятлари доимий ҳаракатда бўлиш билан боғлиқ бошқа ходимлар) уй-жойи шу ишни бажариш учун кетадиган бутун вақт мобайнида сақланиб туриши белгиланган.

Шу гражданлар доимий яшаш жойларида район, шаҳар, шаҳардаги район ижроия комитетида, халқ депутатлари поселка, қишлоқ Советларининг ижроия комитетида уй-жой шароитларини яхшилаш рўйхатига олинади, уларнинг жўнаб кетганликлари важ қилиниб шу маҳаллий Советларнинг ижроия комитетидаги рўйхатдан чиқариб юборилмайди ва шу гражданлар аҳоли пунктида пропискадан ўтган-ўтмаганлигидан қатъи назар улар уй-жой билан таъминланади ва бу уй-жой сақланади. Бу кишиларнинг оилалари уй-жой шароитларини яхшилашга муҳтожлигини аниқлашда оила аъзоларидан биронтаси сақланаётган уй-жой қаерда бўлса, ўша ерда ёки иш жойида халқ депутатлари маҳаллий Советининг ижроия комитетида рўйхатга қўйилганида ҳам шу кишилар назарда тутилади. Уй-жой оилага берилган бўлса, ўша вақтинча йўқ граждан ҳам оила составида ҳисобга олинади.

Иш шароити ва характерига қараб доимий яшаш жойидан жўнаб кетган гражданлар доимий яшаш жойларида уй-жой саҳни бор-йўқлигидан қатъи назар ишлаб турган корхонаси, муассасаси ва ташкилотида уй-жой шароитини яхшилаш рўйхатига киритилиши мумкин. Бу кишилар уй-жой олганида ёки оила аъзолари уй-жойга кўчиб ўтганида, шунингдек доимий яшаш учун уй-жой билан таъминлаш бошқа ҳолларида уларнинг илгари эгаллаб турган ва бўшатиб қўйган уй-жойдан фойдаланиш ҳуқуқи йўқолади.

ХИЗМАТ КОМАНДИРОВКАЛАРИ ТЎҒРИСИДА

СССР Министрлар Совети корхоналар, муассасалар ва ташкилотлар раҳбарларининг ҳуқуқларини кенгайтириш, хизмат командировкаларига маблағлар тежамли сарфланиши учун уларнинг масъулиятини ошириш, командировкаларга ҳақ тўлаш тартибини соддалаштириш ҳамда ҳужжатлар оборотини камайтириш мақсадида «СССР доирасидаги хизмат командировкалари тўғрисида» қарор қабул қилди.

Қарорда бошқарув органлари, шунингдек бюджетда турувчи муассасалар ва ташкилотлар ходимларининг командировка харажатларидан ташқари бирлашмалар, корхоналар, муассасалар ва ташкилотлар ходимларининг хизмат командировкаларига харажатларни чеклаш бекор қилинади.

Шаҳарлар ва бошқа аҳоли пунктларида яшаш жойини ижарага олиш, шунингдек командировка қилинган жойга етиб бориш ҳамда доимий иш жойига қайтиб келиш харажатларини қоплаш нормалари аниқлаб берилган. Шу харажатларнинг миқдори олдиндан маълум бўлган ҳолларда корхоналар, муассасалар ва ташкилотларнинг раҳбарларига командировка қилинган ходимларнинг ана шу харажатларини тасдиқловчи ҳужжатлар берилмаса ҳам уларнинг розилигига қараб тўлашга рухсат этиш ҳуқуқи берилади.

(ТАСС).

ҚУЛАЙ «ҲАМСУҲБАТ»

Г. ХОБОТЬЕВ, Москва, Жамоатчи мухбиримиздан.

— Москва нашриётида чоп этилган янги сўзлашув китоби қулайлиги билан ажралиб туради. «Рус тили» — «Ўзбекча — русча ва русча — ўзбекча сўзлашув» китобининг муаллифлари В. Красних билан С. Ғоипов мазкур қўлланманинг ҳаммабоп бўлишига аҳамият беришган. Қўлланма ўзаро мулоқот чоғида кўп ишлатиладиган сўзлар, ифодалар, нақл ва мақоллар билан бойитилган. Китоб меҳмонхона ва уйда, кўча ва ошхонада, спорт иншоотлари-ю ва транспортда русча ёки ўзбекча сўзлашувни ихтиёр этганларга «ҳамсуҳбат» бўлиши мумкин. Қўлланма 25 минг нусхада босилди. Бу билан минглаб кишиларга ўзаро суҳбатлашувга мос «йўлдош» топилди.

«СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ»ГА ЖАВОБ БЕРАДИЛАР

ЧИРОҚЧИ РАЙОН ПАРТИЯ КОМИТЕТИ:

— Райондаги Калкама қишлоқ Совети ижроия комитетининг раиси У. Шоимов устидан ёзилган шикоят хат текширилганда унда кўрсатилган фактлар тўла тасдиқланди.

Текшириш якунлари район партия комитетининг бюро мажлисида кўриб чиқилди. Ўзининг ҳақиқий ёшини яшириб, ҳужжатлар тўғрилагани ва КПСС сафига ўтишда район партия комитети бюросини алдаганлиги учун У. Шоимов партия сафидан чиқарилди.

ХОРАЗМ ОБЛАСТЬ СОҒЛИҚНИ САҚЛАШ БЎЛИМИ:

— Урганч районидаги «Қизилжар» совхозининг Али-овул қишлоғи аҳолиси хати текширилди ва аризачилар иштирокида муҳокама этилди. Мактубда келтирилган фактлар қисман тасдиқланди.

Беморларни қабул қилиш ва даволашда камчиликларга йўл қўйганлиги ҳамда меҳнат қонунини бузганлиги учун қишлоқ-участка касалхонаси бош врачи К. Жумабоева лавозимидан бўшатилди.

НУРОТА РАЙОН СОВЕТИ ИЖРОИЯ КОМИТЕТИ:

— Қизилча қишлоғи аҳолиси хатида кўрсатилган фактлар қисман тасдиқланди. Экспедитор Ф. Эргашев аҳолига суюлтирилган газ сотиш чоғида 70 тийин уриб қолган.

Бу масала район агросаноат бирлашмасига қарашли ремонт ишлаб чиқариш корхонасининг умумий йиғилишида муҳокама этилиб Ф. Эргашев экспедиторлик вазифасидан озод қилинди.

Қизилча қишлоқ Совети ижроия комитетига аҳолига газ баллонларини тарқатиш устидан назорат ўрнатиш вазифаси топширилди.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумида

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми: Халқ хўжалигига катта тежам берган юксак самарали рационализаторлик таклифларини ишлаб чиққанлиги ва улардан фойдаланганлиги учун Ўзбекистон ССР Сув хўжалиги қурилиши давлат комитети «Ташкентводстрой» қурилиш-монтаж ишлаб чиқариш бирлашмаси 4-механизациялашган кўчма колоннасининг мастери ўртоқ Евгений Максимович **Количевга** «Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган рационализатор» фахрий унвони;

Кўп йил бенуқсон ишлаганлиги, замонавий диагностика ва даволаш методларини жорий этганлиги учун Ўзбекистон ССР Соғлиқни сақлаш министрлиги ҳузуридаги 4-бош бошқарма 2-марказий клиник касалхонаси шошилинч кардиология бўлимининг мудири ўртоқ Лидия Николаевна **Некрасовага** «Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган врач» фахрий унвони;

Республика инвалидларига медицина хизмати кўрсатишни яхшилашдаги катта хизматлари учун Ўзбекистон инвалидларни экспертизадан ўтказиш ва уларнинг меҳнат қобилиятини тиклаш илмий-тадқиқот институти бўлимининг мудири ўртоқ Григорь Львович **Шленскийга** «Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган врач» фахрий унвони;

Аҳоли соғлиғини сақлаш ва амалий соғлиқни сақлаш ишларини ривожлантиришдаги катта хизматлари учун Чимбой эркаклар психоневрологик интернат-уйининг директори Давлатназар **Мардеимов** ва Ўзбекистон ССР Соғлиқни сақлаш министрлиги 1-клиник касалхонасининг бош врачи ўртоқ Мирабзал Маҳмудович **Юнусов** ўртоқларга «Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган соғлиқни сақлаш ходими» фахрий унвони берди.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми совет киносини пропаганда қилиш ишидаги хизматлари ҳамда жамоат ишларидаги активлиги учун Санъат саройининг бош инженери ўртоқ Семён Моисеевич **Боязнийни** Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фахрий ёрлиғи билан мукофотлади.

• *Долзарб масала*

НАРХ-НАВО МУАММОЛАРИ

«ГАЗЕТА ВА ЖУРНАЛЛАРДА ТЎҚСОНИНЧИ ЙИЛЛАРНИНГ БОШЛАРИДА НАРХ БЕЛГИЛАШНИНГ МАВЖУД СИСТЕМАСИ ИСЛОҲ ҚИЛИНИШИ ХУСУСИДА МУНОЗАРАЛАР ТОБОРА АВЖ ОЛМОҚДА. НЕГА БУ СОҲАДА ЎЗГАРИШ ҚИЛИШ ЗАРУРЛИГИНИ ТУШУНТИРИБ БЕРСАНГИЗ!

В. СМИРНОВ, ишчи, Красноярск шаҳри».

«Нархи қанча?» Ана шу, дафъатан, жўн саволда чиндан ҳам қайта қуришнинг энг муҳим ва ўткир иқтисодий муаммоларидан бири акс этиб турибди. Бу муаммо мамлакатда нарх белгилашнинг пойдевори бўлган принциплар билан боғлиқдир. КПСС Марказий Комитетининг 1987 йил июнь Пленумида нарх белгилашни такомиллаштириш, уни иқтисодий ва социал сиёсатнинг актив дастурига айлантириш назарда тутилган. Газетхоннинг нарх белгилашни қайтадан кўриб чиқиш билан боғлиқ саволини ТАСС мухбирлари СССР Фанлар академияси марказий иқтисодий-математика институти директорининг ўринбосари, СССР Фанлар академиясининг мухбир аъзоси Н. ПЕТРАКОВГА йўлладилар.

— В. Смирнов саволига бериладиган жавоб ҳақиқатан ҳам тушунарли бўлмоғи учун бошқа бир масалани, яъни нархнинг мазмуни нимада, деган саволни ойдинлаштириб олишимиз керак. Икки оғиз сўз билан жавоб берадиган бўлсак қуйидагиларни айтиш мумкин: нарх маҳсулот ишлаб чиқариш ва истеъмол қилиш билан боғлиқ бўлган бир қанча омилларни акс эттиради. Товар муайян нарх билан сотилаётган экан, бу уни иқтисодий реализация қилиш демакдир, яъни товар ишлаб чиқарувчидан харидорга ўтади. Бу ўринда нарх ушбу муносабатларнинг холис «хизматчиси» бўлади. Ишлаб чиқариш қўлида қандай омиллар бор? Табиийки, харажатлар, меҳнат унумдорлиги, турли ресурслар сарфи ана шу омиллар жумласидандир. Бу, маълум маънода, ҳам структура сиёсати, ҳам капитал маблағ сиёсатидир.

Истеъмолга тааллуқли омиллар қаторига маҳсулотнинг истеъмол хоссалари, унинг сифати киради. Бу хоссалар ҳам, сифат ҳам ишлаб чиқарувчига эмас, балки истеъмолчига керак.

Биз тез-тез ишлаб чиқарувчи ҳукмини ўтказмоқда, деб қўямиз. Бунинг маъноси нимада? Ишлаб чиқарувчи истеъмолчига бирон-бир ўлчамдаги, баъзан эса истеъмолчига мутлақо керак бўлмаган сифати паст товарни тиқиштиради.

Лекин бу ўринда масаланинг иккинчи жиҳати ҳам бор. Хўш, истеъмолчи ана шундай товарни нега олмоқда? Агар маҳсулотнинг сифати маъқул келмаса, уни олмайсиз, йўлингизда кетаверасиз. Аммо гап шундаки, ҳозир содир бўлган вазиятда истеъмолчи қўлида жуда кўп пул тўпланиб қолди. Бунинг сабаблари ҳар хил. Масалан, агар ишлаб чиқариш истеъмолчиси бўлган корхонани оладиган бўлсак, у станоклар сотиб олади. Хўш, бу соҳада нималар бўлмоқда? Сўнгги 15 йил ичида металл қирқиш станоклари нархи қувват бирлиги ҳисобига уч баравар ортди, станокларнинг унумдорлиги эса 30 процент кўпайди, холос. Нархнинг ўсиши билан сифатнинг ўсишини бир-бирига мутлақо таққослаб бўлмайди.

Нега нарх баланд? Сифат-ку бир оз яхшиланган экан, нега энди истеъмолчи «жарақ-жарақ» пул санаб беряпти, деган саволлар пайдо бўлмоқда. Бунинг боиси шундаки, истеъмолчи маблағни бюджетдан олмоқда, бу пулларни унинг ўзи ишлаб топмаган. Корхона министрликка, Давлат банкига, Давлат план комитетига мурожаат қилади... Корхонага деярли ҳамиша қарз беришади ёки бюджетдан маблағ ажратишади. Шу боисдан ҳам корхона нархнинг арзон-қимматлигига қараб ўтирмайди. Аммо аҳоли ҳақида бундай дея олмаймиз.

КПСС Марказий Комитетининг 1987 йил июнь Пленумида қуйидаги рақам ошкора айтилди: бизда сўнгги 15 йил ичида муомаладаги пул миқдори уч баравар кўпайди, товар ишлаб чиқариш ва хизматлар ҳажми эса икки баравар ортди, холос.. Турғунлик давридаги сиёсат шундай бўлдики, планлаштириш ва структура сиёсатидаги турли номувофиқликлар ва нуқсонлар кўпинча муомалага пул чиқариш билан қопланди. Бошқача айтганда, пул қадрсизланиб борарди.

Чет эллардан олиниб, 120—140 сўмдан сотилаётган аёлларнинг этикчаларини сотиб олишга ихлосманд одамлар сабр-тоқат билан навбат кутиб туришибди, буни ҳаммамиз кўрганмиз. Мамлакатимизда эса ўртача иш ҳақи 195 сўмга баробардир. Бир томондан, иш ҳақи даражасига нисбатан ақл бовар қилмайдиган нархлар кўзга чалинса, иккинчи томондан аҳолининг муайян гуруҳлари қўлида ортиқча пул борлиги сезилиб турибди, яъни агар дўконда тузукроқ товар бўлса, аҳоли сотиб олишга тайёр. Айрим идоралар зимдан нархни ошириш учун худди ана шу вазиятдан фойдаланиб қолмоқдалар. Қўшимча хизматлар ўйлаб чиқилмоқда, автомат камераларда юк сақлаш нархлари кўтарилмоқда...

Лўнда қилиб айтадиган бўлсак, таклиф этилаётган товарлар билан ана шу товарларга пул эҳтиёжи ўртасида аниқ-равшан номувофиқлик пайдо бўлди. Бунинг оқибати нима бўлади? Биринчидан, молни ўлчаб тақсимлашга тўғри келади, бошқача айтганимизда, турли регионлар таъминотининг ўзига яраша карточка системаси жорий қилинади. Шундан сўнг буюртмалар системаси йўлга қўйилади. Айтайлик, гўштнинг нархи паст, аҳоли уни кўплаб сотиб олиши мумкин, аммо гўшт етишмайди. Хўш, нима қилиш керак? Катта корхоналар, муассасаларда буюртмалар уюштирилади. Аммо бу ўринда ҳам социал адолат принципи бузилади. Чунки йирик авиация заводи ишчиларининг буюртма олишга ҳақлари бор. Аммо ана шу ишчиларни даволаётган, уларнинг фарзандларини ўқитаётган врачлар ва муаллимларнинг бундай ҳуқуқи йўқ. Булар ё умуман гўшт емай қўйишади ёки уни бозордан сотиб олишади, ёки электричкага чиқишиб, шу яқин орадаги катта шаҳарга маҳсулот сотиб олиш учун боришади.

Бунинг сабаби шундаки, мамлакатимизда нарх сиёсати ниҳоятда «карахт» бўлиб қолган эди ва ишлаб чиқариш ҳамда истеъмол омилларининг амалдаги динамикасини акс эттирмай қўйган эди. Агар нарх-навони иқтисодий сиҳат-саломатлик термометри билан ўлчайдиган бўлсак, у ҳамиша 36,5 даражани кўрсатиб турар эди. Гарчи биз ҳаммамиз, қишлоқ хўжалигини ривожлантиришда жуда катта номутаносибликлар бўлди, жуда кўп исрофгарчиликларга йўл қўйилди, капитал маблағ сиёсатида анчагина нотўғри қарорлар чиқарилди, бу капитал маблағлардан олинадиган самара кам бўлди, деб гапирсак ҳам, булар нархда акс этмади. Нархлар қандай бўлса, шундайлигича тураверди.

— Сўнгги вақтда биз дотациялар ёрдамида озиқ-овқат маҳсулотлари нархини сунъий равишда паст даражада сақлаб туриш иқтисодий тўғаноқ эканлиги тўғрисида кўп гапирмоқдамиз. Айни вақтда ноозиқ-овқат товарлари айрим турларининг нархи ҳақида гапирганимизда қиймат қонунини унутиб қўймоқдамиз, ҳолбуки юқоридаги товарлар нархи мамлакатимизда анча баланд. Наҳотки, бу иқтисодий жиҳатдан ўзини оқласа!

— Ўзини оқламайди, албатта. Яна ўша гўштни олиб кўрайлик. Мамлакатимизда гўштга ягона нарх белгиланмаган. Нарх турли-туман. Булар орасида давлат нархи, комиссион нарх, умумий овқатланиш корхонаси, хом таомлар дўкони нархи, колхоз бозори нархи бор... Агар сиз истеъмолчи сифатида қаерда хоҳласангиз, худди ўша ерда гўшт сотиб олиш имкониятига эга бўлсангиз, бу борада тахликали гап йўқ, дейиш мумкин бўлур эди. Меҳмон кутмоқчимисиз? Марҳамат, бозорга бориб ҳар килосига 8 сўмдан тўлаб янги сўйилган мол гўштидан сотиб олдингиз-да, меҳмоннавозлик қилдингиз. Иккинчи куни эса магазинга бориб 2 сўмдан гўшт сотиб олишингиз мумкин. Аммо ҳамма гап шундаки, мамлакатнинг турли районлари ва шаҳарларида ана шу нисбатлар турлича бўлмоқда. Одамлар асосан давлат савдосидан гўшт сотиб олаётган районлар ҳам, гўшт фақат бозордан ёки омад келганида комиссион савдодан сотиб олинаётган районлар ҳам бор.

Бу ўринда яна социал адолат масаласи пайдо бўлди. Ахир, биз гўштни арзон нархда сотиб, худди ана шу адолатни қўллаб-қувватламоқчимиз-ку. Камроқ ҳақ оладиган кишиларнинг ҳам маҳсулот харид қилишга бошқалар қатори қурби етиши керак. Лекин ўша маҳсулот етарли бўлганида ва худди шу нарх билан сотилганидагина бунга эришиш мумкин. Аслида бундай бўлаётгани йўқ. Мамлакатимизда аҳоли жон бошига йилига ўртача 60 килограмм гўшт истеъмол қилинади. Ҳар бир килограмм гўштнинг ўртача нархи сиз уни қаерда сотиб олганингизга боғлиқ. Бозордан қанчасини, дўкондан ва кооператив савдодан қанчасини сотиб олганингизни ҳисоблаш керак. Районларга қараб ва аҳоли табақаларига қараб ана шу нарх ўртасида катта — тахминан 3—4 баравар тафовут бор.

Биз мамлакатимизда озиқ-овқат маҳсулотлари илгаригидек арзон деб хом хаёл қилиб юравердик. Аммо, умуман олганда, харажатлар билан нархлар ўртасида тафовут бўлганидагина ана шу хом хаёл вужудга келади. Буни қандай қилиб бартараф этса бўлади? Аҳоли ҳисобигагина бартараф этиш мумкин. Агар нархлар ишлаб чиқаришга кетадиган ижтимоий зарурий харажатларни қопламаса, кимдир бунинг ўрнини тўлдириши керак-да. Лекин давлат ихтиёрида корхоналар ва аҳоли қўлидагидан бўлак махсус маблағ йўқ. Дотация шундай келиб чиқади. Аммо аслини олганда бу дотация маҳсулотнинг бошқа турларига нархнинг оширилиши билан қопланади. Бу ўринда ҳам сира қаллоблик йўқ. Ҳамонки мен бир товарни арзон сотиб олаётган эканман, бошқасини юқорироқ нархда олишим керак. Ҳозир кенг миқёсда шундай бўлмоқда.

Назаримда, бизда харажатлар нуқтаи-назаридан ҳам, сифат нуқтаи-назаридан ҳам кийим, пойабзал, мебель, теле ва радио аппаратурага нархлар ниҳоятда ошириб юборилган. Ўзингиз бир назар солинг, ахир. Австрия ва Франциянинг ўша машҳур этикчалари 120—140 сўмдан сотилаяпти. Бизнинг этиклар эса, гарчи сифат жиҳатдан тўрт-беш баравар берироқ бўлса ҳам 70—80 сўмдан пулланмоқда. Агар рўй-рост, ҳалоллик билан айтадиган бўлсак, этикларимиз 30 сўмдан, баъзан эса 20 сўмдан сотилиши керак. Лекин улар қарийб уч баравар қимматга сотилмоқда. Бундан мурод нима? Аҳоли гўшт сотиб олаётганида ён босилганини қоплаш мақсадида ундан пул йиғиб олинмоқда.

Устига-устак, бу жараёнлар ҳамма нарсани чалкаштириб юборади. Чунки ҳар бир одам «кўрпасига қараб оёқ узатиб» истеъмол қилади. Айтайлик, айрим кишилар башанг либос ёки бирон-бир буюм сотиб оламан, деб гўшт емасликка тайёр. Бошқалар эса яхши овқатланишни асосий омил деб биладилар. Оқибатда ким ютаяпти-ю, ким ютқазяпти — номаълум бўлиб қолади. Агар ҳамма ҳам бир хил ботинка, бир хил костюм сотиб олса, гўшт ва нонни баб-баравар истеъмол қилса, ўшанда бир қадар адолат ҳақида гапирса бўларди — яъни «мен баъзан арзон нархда сотиб олдим, баъзан эса қимматроққа олдим, хуллас ора очиқ бўлди» дейиш мумкин бўлур эди.

Умуман, жамият ҳақиқатан ҳам «ора очиқ» дейиши мумкин. Дарҳақиқат, ҳозир гўштга дотация тарзида берилаётган 60 миллиард сўмдан ҳам кўпроқ маблағ қимматбаҳо автомобиль, радио-приёмниклар, магнитофонлар, холодильниклар, кийим-кечак сингари барча товарларимиз оборотидан солиқ сифатида қайтиб келмоқда... аммо, юқорида айтганимдек, ҳар бир одам кўрпасига қараб оёқ узатади. Ҳатто ҳар бир социал табақада ҳам шу нарса содир бўлади, кимдир ютади, кимдир ютқазади. Бундай қилишдан мурод нима? Қиймат қонунини акс эттирадиган нархларнинг нормал системасини жорий этиш жўнроқ бўлмасмиди, деган савол кўндаланг бўлади.

— Ахир, бу ҳозирги нархларни қайта кўриб чиқишни ва, эҳтимолки, озиқ-овқат маҳсулотлари айрим турлари нархининг оширилишини талаб этадику..

— Шуни тушуниб олиш кераккки, агар биз ҳақиқатан ҳам бир қадар адолатли эквивалент алмашувни ўрнатмоқчи бўлсак, нархларни бирон-бир йўсинда реал харажатларга мослашимиз керак. Бу жараённи мушкул дейиш ўринли бўлмас. Одамлар, албатта, нарх-навонинг ошишини истамайдилар, ахир бу киши табиатига хос нарса. Бунинг яна бир боиси шундаки, одамларни неча бор алдашди. Масалан, транспортда — Аэрофлотда, темир йўлда нарх ошган эди, лекин хизмат сифати мутлақо яхшиланмади, баъзи жойларда ҳатто ёмонлашди.

Назаримда, муаммо бошқачароқ тарзда ўртага қўйилиши керак. Аслини олганда,

• *Планлаштиришни қайта қуриш талаблари даражасига кўтарайлик*

ЯНГИ ВАЗИФАЛАР ЯНГИЧА ИШЛАШНИ ТАЛАБ ҚИЛАДИ

Демократия ва ошкораликка кенг йўл очиб берилганлиги меҳнаткашлар ташаббускорлигини жўш урдиряпти Кишилар юксак самарадорликни таъминлашга ёрдам берадиган резерв ва имкониятларни изламоқдалар, топмоқдалар ва ҳаётга жорий этмоқдалар. Лекин халқ хўжалигида ҳали кутилган самаралар таъминланаётгани йўқ. Демак, изланишни давом эттириш, белгиланган режаларни бажарибгина қолмай, уларни ошириб адо этишни таъминлашимиз керак. Партия меҳнаткашлар олдига масалани худди шу тарзда қўймоқда. Улуғвор вазифаларни эса эскича ёндашувлар билан ҳал қилиб бўлмайди.

Ишнинг олға силжишига планлаштиришдаги ҳамон сақланиб қолаётган жиддий камчиликлар ҳам тўсиқ бўлаётир. Шуни назарда тутиб, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Бюроси топшириғига кўра одатдагидан анча илгари республиканинг иқтисодий ва социал ривожлантиришнинг 1989 йил план лойиҳаси ишлаб чиқилганлиги ва планни тасдиқлашда жойлардан тушган таклифларни ҳисобга олиш кўзда тутилганлиги меҳнат коллективларида қониқиш билан кутиб олинди. Республика меҳнаткашлари жумладан, агросаноат комплекси ходимлари матбуотда эълон қилинган «Планлаштиришни қайта қуриш талаблари даражасига кўтарайлик» сарлавҳали редакцион мақолани чуқур ўрганмоқдалар ва планлаштиришни янада такомиллаштириш ҳақида қимматли фикрлар билдирмоқдалар. Биз Ворошилов районидаги Куйбишев номли колхозда бўлганимизда бунга гувоҳ бўлдик.

Эҳтиёжлар ҳисобга олинса...

Маҳмуджон ЭГАМБЕРДИЕВ,
колхоз раиси

Колхозимиз райондаги йирик, сертармоқ хўжаликлардан бири ҳисобланади. Қатор йиллардан бери у пахта ва бошқа қишлоқ хўжалик экинлари етиштириш бўйича илғорлар сафида турибди. Барча соҳалар бўйича йиллик планлар мунтазам бажарилмоқда. Бу йил ҳар гектар ердан 30 центнердан ҳосил олиш, кўплаб чорва маҳсулотлари етиштириш режалари белгиланган. Кўзланган режаларни амалга ошириш учун барча имкониятлар бор.

Аммо эришилаётган ютуқларни ҳозирги қайта қуриш, жадаллаштириш талаблари асосида таҳлил этадиган бўлсак, яна ҳам яхшироқ ишлашимиз мумкинлиги, муваффақиятларни янада кўпайтириш учун реал имкониятлар борлигини кўриш мумкин. Бунга бир томондан планлаштиришдаги айрим камчиликлар ҳам сабаб бўлаётгани сир эмас.

Социализмнинг афзаллиги мамлакатни планли тарзда бошқариш эканлигини ҳозир ҳамма яхши билади. Лекин ўтган бир неча йил мобайнида планлаштиришнинг муҳим жиҳатлари унутиб қўйилди. Истиқбол режаларини тузишда меҳнат коллективларининг кенг иштирокини таъминлаш ўрнига планлар юқоридан, маҳаллий шарт-шароитларни ҳисобга олмаган ҳолда тузилиб, хўжаликлардан қандай бўлмасин уни бажариш талаб қилинди. Бу экономикани барқарор ривожлантиришга тўсқинлик қилди, тармоқ рентабеллигини пасайтириб юборди, турғунлик, бир жойда депсиниш, ҳатто илгари эгалланган марралардан ҳам чекиниш кўзга ташланди.

Одатда ишлаб чиқариш молия планлари хўжаликларда тузилади. Белгиланган тадбирларни бажариш учун қанча ресурслар лозимлигини коллектив аъзолари яхши билишади. Лекин планлар тасдиқланаётганда эса район ва область ташкилотлари бизнинг эҳтиёжларимизни ҳисобга олишмайди.

Колхозимизда сабзавот маҳсулотлари ҳам етиштирилади. Ҳар йили эҳтиёжимиз учун лозим бўлган кўчатни бошқа хўжаликлардан сотиб олсак етиштирган маҳсулотимиз таннархи қимматлашиб кетиши, табиий. Шу сабабли кўчатларни ўз теплицамизда етиштиряпмиз. Аммо теплицани иситиш учун ёнилғи ажратилмайди. Юқори ташкилотлар эса турли баҳоналар билан уни пландан чиқариб ташлашган. Натижада кўп ҳолларда шундай ҳам ўзи тансиқ бўлган бошқа ёнилғи материалларидан фойдаланишга мажбур бўламиз. Бу — бир томондан фойда берса, иккинчи томондан зарардир.

Шундай экан, колхоз ва совхозларда тузилган планларни юқори ташкилотлар биз таклиф қилган ҳолда тасдиқлашса, деган ниятдамиз. Ана шундагина юқори пировард натижани таъминлаш, сифатли ва арзон маҳсулотни кўпроқ етиштириш, рентабеллик даражасини оширишга имконият яратилади.

Яна бир муҳим масала. Сабзавотчиликда қўл меҳнати юқорилигича қолмоқда. Шу сабабли фойданинг бир қисмидан айрилиб қоляпмиз. Агар планлаштириш ташкилотлари фан-техника тараққиётини ривожлантиришни, сабзавот етиштиришни, айниқса, ҳосилни йиғиб-териб олишни механизациялашни назарда тутсалар, фойдадан холи бўлмасди. Ваҳолонки, бошқа республикаларда картошка, помидор, карам йиғиштирадиган, ҳатто мева терадиган механизмлар муваффақиятли ишлатилаётир.

Резервлар етарли, аммо...

Қосимжон МАДРАҲИМОВ,
бош экономист

Маълумки хўжалик ҳисоби, ўзини ўзи маблағ билан таъминлаш асосида иш юритиш шароитида планлаштиришни тўғри ташкил этиш катта аҳамият касб этади. Агар шунга эришиладиган бўлса, зарар кўриладиган тармоқни юксалтиришни таъминлаш мумкин. Мен жуда кўп жойда рентабелли даражаси паст бўлган чорвачиликни фойдали соҳага айлантириш йўллари ҳақида тўхталиб ўтмоқчиман.

Бунинг учун ем-хашакни хўжаликларнинг ўзларида етарли миқдорда етиштиришга эришиш керак. Лекин озуқа учун ажратилаётган майдонлар камлиги учун емни кўпинча давлатдан олишга мажбур бўламиз. Келтирилган озуқа эса рентабелликка салбий таъсир этиши, шубҳасиз. Қолаверса, ҳозир партиямиз давлат ресурсларига кўз тутмай, ички резерв ва имкониятларни ишга солиш орқали аҳволни ўнглаш вазифасини қўймоқда.

Хўш, шундай резервлар борми? Албатта, бор. Бунинг учун аввало, экинлар структурасини белгилашда хўжаликларнинг ўзига мустақиллик бериш, уларнинг куч-ғайратлари, хайрли ташаббусларини рағбатлантириб туриш даркор. Колхозимиз ўтган йили мавжуд моллар учун ем-хашак етарли эмаслиги учун четдан 500 тонна ем олишга мажбур бўлди. Фермамиз эҳтиёжини тўла қоплаш учун эса озуқа экинлари майдонини бироз кўпайтириш керак, холос. Масалан, бизда дон учун маккажўхори экишга 80 гектар, силос учун 16 гектар, арпа учун 55 гектар майдон ажратилган. Бу — кам, албатта.

Агар 140 гектар ерга дон учун маккажўхори, 70 гектар ерга арпа эксак, фермамиздаги 597 бош қорамол, 348 бош чўчқа ва паррандаларни етарли озуқа билан таъминлашимиз мумкин. Буни қуйидагича изоҳласа бўлади: 140 гектар ердаги маккажўхоридан 55—60 центнердан ҳосил олинганда ҳам 800 тонна «каҳрабо дон» тайёрланади. 70 гектар ердан эса камида 200 тонна арпа ҳосили етиштирилади. Дон учун эҳтиёжимиз эса 850 тонна. Арпа ўриб олингач, ўрнига силос учун маккажўхори экилади. Ундан 2400—2500 тонна силос бемалол олиш мумкин. Колхозимиз моллари эҳтиёжи учун эса 1700 тонна силос кифоя. Бунинг устига беда, лавлаги, оралиқ экинлари ҳосили чорвамизни йил бўйи етарли ва тўйимли озуқа билан боқишни таъминлайди.

Сўтаси олинган маккажўхори пояси, ортиқча силосни колхозчиларга сотиш имконияти туғилади. Натижада ҳозир моли йўқ хонадонлар ҳам сигир, қўй-эчки боқадилар, гўшт ва сутини давлатга топширадилар. Бу билан жамоат чорвасини ҳам, шахсий хонадонлар чорвасини ҳам маҳсулдорлигини оширишга имкон яратилади. Хулоса шуки, экинлар учун ер майдонларини белгилашни ички хўжалик эҳтиёжларидан келиб чиққан ҳолда, колхоз ва совхозлар коллективларининг ўзлари ҳал этишлари керак.

Озуқа майдонларини кўпайтириш пахта етиштириш ҳажмини камайтиришга олиб келмайдими, деган савол туғилиши мумкин. Тўғри, бироз камаяди. Масалан, бизнинг колхозимизда ҳайдаладиган 1506 гектар ернинг нари борса 60 гектари озуқа учун қўшимча ажратилади. Лекин алмашлаб экишни йўлга қўйиш кейинчалик ҳосилдорликни оширишга ёрдам беради. Боз устига озуқа тақчиллигига барҳам берилиб, чорва маҳсулотларини етиштиришни кўпайтириш ва таннархини арзонлаштириш таъминланади.

Кўпинча область ва райондаги юқори ташкилотлар планни тезроқ бажаришни талаб қилишади. Биз эса бундан манфаатдор эмасмиз. Дони олинган маккажўхорини силос қилиб, планни барвақт адо этишдан нима фойда. Чунки, бу силос қуруқ бўлгани учун бироз вақт ўтгач, бир қисми чириб, яроқсиз ҳолга келади. Бунинг устига сифатли, яъни тўйимлилиги яхши бўлмайди. Агар арпа ўрнига экилган маккажўхорини сентябрь ойи охири, октябрь ойлари бошида ўриб олиб, сўтаси билан силос қилсак, планни кечроқ бажарсак-да, фақат ютамиз, холос. Хуллас, агросаноат раҳбарлари планни қачон адо этишни эмас, қандай адо этишни талаб этсалар деймиз.

Ҳар дам ғанимат

Исомиддин ШАРОФИДДИНОВ,
бригада бошлиғи

Бригадамиз пудрат усулида ишлашга ўтганига анча бўлди. Бу йил колхоз правлениеси билан тузилган шартномага мувофиқ 93 гектар ернинг ҳар гектаридан 35 центнердан «оқ олтин» етказиб бериш мажбуриятини қабул қилганмиз. Правление эса бизга зарур моддий ресурсларни ўз вақтида етказиб бериши лозим. Лекин шуни очиқ тан олиш керакки кўпинча бунга эришилмаяпти.

Илм-фан тавсияси ва миришкорлар тажрибасига кўра минерал ўғитлар йиллик нормасини ғўзага узоғи билан 10 июлгача солиб бўлиш керак. Айниқса, чигит экиш ва ниҳолларнинг ёш даврида солинган минерал ўғитнинг самараси юқори бўлади. Лекин таъминотчи ташкилотлар бизга ўғитларни керакли миқдорда планли равишда ўз муддатида етказиб бермайди. Кўпинча июль ойининг охири, ҳатто август, сентябрь ойларида ҳам ўғит келтирилади. Бу бизга катта зиён етказяпти.

Бундан ташқари, ёнилғимойлаш материалларига биз экиш олдидан ерларга ишлов бериш ва тупроққа уруғлик қадаш пайтида кўпроқ эҳтиёж сезамиз. Лекин етарли ололмаймиз. Натижада дала ишларини ўз вақтида бажаришнинг имкони бўлмаяпти. Буларнинг ҳаммаси пировард натижага таъсир қилмай қолмайди, албатта. Шунинг учун юқори ташкилотлар ўз планларини тузаётганда деҳқончиликнинг ўзига хос хусусиятларини ҳисобга олишлари керак, деб ўйлайман. Акс ҳолда баъзилар учун майда-чуйда бўлиб кўринган нарсалар олға томон жадал ривожланишга ғов бўлиши мумкин.

Республикамиз жаҳонда пахта етиштирувчи энг шимолий зона эканлиги маълум. Ҳар йили об-ҳаво ноқулайликлари юз бериб турган шароитда турли қийинчиликларга чидаб, пахта етиштиришнинг ўзи бўлмайди. Баъзан деҳқоннинг олган даромадини кўриб, афсусланиб кетасан, киши. Бунинг асосий сабаблари пахта учун тўланадиган харид нархларнинг кўнгилдагидек эмаслигидир.

Айниқса, тўртинчи сорт пахтанинг баҳоси жуда арзон. Куз эрта тушиб, ёғингарчилик бошланган шароитда лойга беланиб, изғирин ялаб далада ишлашни кўз олдингизга бир келтириб кўринг-а?! Аммо пахтакор шунга яраша даромад олса кошки! Ҳар қанча ишламасин фақат зарар кўради. Зарарнинг ўрни эса илгари топширилган биринчи, иккинчи сортлар ҳисобидан қопланади. Бу деҳқонларнинг кўнглини ишдан совутиши табиий. Мен келгуси планлар тузилаётганда мана шу муаммо ижобий ҳал этилишини истардим. Агар тўртинчи сорт пахтанинг харид нархи оширилса, рағбат ҳам меҳнатга яраша бўлади, деб ўйлайман.

Кўриниб турибдики партия олдимизга қўяётган улуғвор режаларни амалга ошириш учун ҳали анчагина муаммоларни ҳал этишга тўғри келади. Уларни ҳал этишда меҳнаткашлар фаол иштирок этадилар, албатта. Фақат улар билан тез-тез маслаҳатлашиш, жадал ривожланишга ёрдам берадиган қимматли таклифларни инобатга олиш даркор. Бунинг учун планлаштиришни илмий асосланган тарзда оқилона тузиш уларни тўла амалга ошириш учун кенг имкониятлар очиши шубҳасиз.

К. РИХСИЕВ,
«Совет Ўзбекистони» махсус мухбири.

муаммо шу тахлитда қўйиляпти ҳам. Агар бирон-бир товар тақчил бўлиб турган экан, унинг нархи вақтинча оширилса ҳеч воқоси йўқ. Аммо бу товарни сотишдан тушадиган қўшимча маблағ худди ана шу товарни ишлаб чиқаришни кенгайтиришга сарфланиши керак. Агар мамлакатда камроқ ишлаб чиқарилаётган модали пойабзал ҳозир қиммат экан, нарх билан харажат ўртасидаги тафовутни худди ана шу ишлаб чиқаришга йўналтириш лозим. Корхона шу тафовут-маблағ эвазига ходимларга мукофот бериши ва ишлаб чиқаришни ривожлантиришга сарфлаши лозим. Шунда кечагина тақчил бўлган ана шу товарни ишлаб чиқариш кенгайиши туфайли эртага мазкур товар тақчил бўлмай қолади. Нарх ҳам пасая бошлайди.

Гўшт нархи хусусида фикр юритадиган бўлсак, ҳозир бу борада баҳс кўп бўлмоқда. Мен гўшт нархини ошириш тарафдори эмасман. Шуни тушунтириб бермоқчиман. Гўшт, гўшт деб гапиришгани-гапиришган. Аммо гўштнинг гўштдан фарқи бор. Манави музлагани, буниси янги сўйилгани, бу чўчқа гўшти, бу мол гўшти, бу эса қўй гўшти, яна тансиқ гўшт (деликатес) колбаса ва бошқалар бор. Бу масалага ёндашувнинг вариантларидан бири қуйидагичадир деб ҳисоблайман. Гўштнинг бугунги нархини, яъни 2 сўмни базавий нарх деб қабул қилиш керак. Ҳозир савдо бизга таклиф этаётган музлаган суякли гўштнинг нархи ҳам майли шунча бўлсин. Аммо гўшт сифатига қараб унинг нархини табақалаштириш лозим бўлади. Ҳозиргиси мавжуд бўлган табақалаштириш сифатга мутлақо мувофиқ эмас. Лаҳм гўшт бор. Лекин уни фақат савдо ходимларигина олмоқдалар.

Умуман, сифатга қараб нархни табақалаштириш принципини мен базавий принцип деб ҳисоблайман. Сифати турлича бўлган ва барчага мўлжалланган маҳсулотлар билан эҳтиёж қондирилиши керак. Аслида эса ҳозир акс тенденция содир бўлмоқда. Маҳсулотнинг арзон турлари камайиб кетган. Агар колготка ишлаб чиқариш бошланса пенсионер аёллар учун оддий ип газлама пайпоқлар тайёрлашни унутиб қўйишади. Аслида эса даромад даражасига қараб танлаб олиш имкониятининг яратилиши ниҳоятда зарурдир.

Саноат товарлари нархини камайтириш мумкин ва лозим, деб ҳисоблайман. Аммо қандай товарлар ҳақида гап кетаётганини инобатга олиш лозим бўлади. Бир жиҳатдан, бизда жуда кўп молларнинг бозори касод бўлиб ётибди. Мамлакатимиздаги 280 миллион аҳоли учун йилига 800 миллион жуфт пойабзал тикиб чиқарилмоқда. Унинг сифати пастроғ-у, нархи баландроқ бўлгани учун сотиб олишмаяпти. Демак, нархларни анча пасайтириш мумкин. Аммо нархларни табақалаштириб пасайтириш лозим бўлади. Чунки харидоргир товарларнинг нархи туширилса, худди гўштга бўлганидек, саноат товарлари дўконлари олдида ҳам навбат кўпайиб қолади.

Мантиқан, бозорда мол қанча кўп бўлса, нарх арзонлашуви керак. Лекин, афсуски, кўпинча ана шу боғлиқлик йўқ. Нархнинг арзонлашуви (сифатнинг ҳам пасайиши) сабабли нарх пасаймасдан, корхонанинг даромади кўпайиб бораверади. Ахир, нархдан таннархини айириб ташласак, фойда пайдо бўлади-да. Агар ҳанузгача ҳам энг арзон рангли телевизор 350 сўмдан сотилаётган экан, кўп одамлар оқ-қора тасвирдаги телевизорларни сотиб олишга мажбурлар. Аслида эса ана шу рангли «Электроника»нинг таннархи 100 сўмдан ошмайди, деб ўйлайман. Агар бу телевизорни 150 сўмдан сотиш мумкин бўлганида бу нарса ана шу аппаратларни ишлаб чиқаришни кўпайтиришга рағбатлантирган бўлур эди. Вақти келиб, оқ-қора тасвирдаги телевизорлар чиқариш батамом тўхтатилган бўлур эди. Аммо биз оқ-қора телевизорлар чиқаришга зўр бермоқдамиз. Бунинг устига улар ҳам арзон эмас. Нега шундай бўлмоқда?

Биз нарх белгилашнинг эпчил системасига, албатта, ўтишимиз керак. Нархлар бозордаги талаб ва таклифнинг нисбатини ниҳоятда илдамлик билан акс эттириши лозим. Ана ўшандагина нархлар харидорни ҳам, товар ишлаб чиқарувчиларни ҳам ҳақиқатан тўғри йўналтиришлари мумкин. Барча иқтисодий методлар у ёки бу тарзда қиймат ўлчовлари билан боғлангандир. Хўш, иқтисодий омилнинг ўзи нима? Бу — маҳсулот нархи, солиқлар, фойдани тақсимлаш нормативлари ва мукофотлардир. Улар сўмлар ва тийинлар билан ҳисобланади. Шунинг учун ҳам хўжалик юритишнинг маъмурий методларидан иқтисодий методларга ўтилаётганда, даставвал иқтисодий ўлчовларда тартиб ўрнатиш лозим.

— Лўндаси, ислоҳот муқаррар. Хўш, уни амалда қандай ўтказиш керак?

— Бу ҳақиқатан ҳам норавшан масаладир ва бу масалани умумхалқ муҳокамасига қўйиш лозим. Гўшт нархи ўзгаришига келганда компенсация жорий этиш зарур бўлади. Шак-шубҳасиз, шундай қилиш керак. Бунда гап ҳозир аҳоли гўшт сотиб олаётганида ихтиёрига ўтаётган 60 миллиард сўмдан кўпроқ маблағни «қайтариб олиш» тўғрисида бораётгани йўқ. Балки бошқа йўллар орқали, бошқа усул билан шу маблағни бериш ҳақида сўз бормоқда. Назаримда, бунинг икки йўли бор. Биринчиси — ойлик иш ҳақига қўшимча белгилаш зарур; иккинчиси эса, ҳозир ниҳоятда қиммат турадиган товарлар нархини тушириш даркор.

Аҳолининг кам ҳақ оладиган табақалари компенсацияни тўла миқдорда олишлари керак, токи нархнинг ўзгариши сабабли аҳоли шу қисмининг озиқ-овқат товарларини истеъмол қилиши камаймасин. Ойлик иш ҳақига қўшимча жорий этиш керакми ёки киши бошига ўртача тўғри келадиган даромадга қўшимча лозим бўладими? Хуллас, оилага қўшимча ҳақ бериш керакми ёки ходимгами? Агар оила кўп болали бўлса-ю, иш ҳақига қўшимча қилинса, бунда оиланинг турмуш даражаси пасаяди... Бошқача айтганда, таҳлил талаб этиладиган ўринлар бор. Лекин шунга ишончим комилки, оила жон бошига даромади ойига 100 сўмдан кам бўлган аҳолининг барча группаларига тўла компенсация берилиши керак.

— Урушдан кейинги йилларда нарх изчиллик билан тушиб борди, деган мулоҳаза тарқалган. Бунга қай тахлитда эришилган эди?

— Ҳа, шундай бўлган эди. 1950—1954 йилларда нарх ҳар йили туширилган. Лекин бу афсонадир. Афсонани ўртадан кўтариб ташлаш керак. Чунки, одамлар бир нарсани эсларидан чиқаришаяпти: ана шу нарх туширилишига қадар 1947 йилда пул ислоҳоти ўтказилиб, карточкалар бекор қилинган, иш ҳақи ўзгартирилган ва нарх қайта кўриб чиқилган эди. Нарх ўртача уч баравар оширилган эди. Яъни, 1948 йилнинг 1 январидан бошлаб 1946—1947 йиллардаги нархларга нисбатан давлат нархлари уч баравар юқори қилиб белгиланган эди. Бу — масаланинг бир жиҳати. Иккинчи жиҳати шуки, ўша даврда харид нархлари хусусида ниҳоятда қаттиқ сиёсат юритилган эди. Харид нархлари чакана нархларга қараганда ўн баравар паст эди. Масалан, бир килограмм гўштнинг харид нархи ...57 тийин бўлган. Бу нарх, албатта, қишлоқ хўжалик харажатларини копламас эди ва биз ўша кезлар қишлоқ хўжалигини барбод қилаётган эдик, одамларнинг тинка-мадори қуриган эди. 1953 йилдаги сентябрь Пленумидагина харид нархларини ўзгартириш лозимлиги ва қишлоқ хўжалигини талон-торож қилишга чек қўйиш зарурлиги, қишлоқ хўжалигининг нормал ривожланиши учун имконият даркорлиги тўғрисидаги масала биринчи бор кун тартибига қўйилди.

Саноатда эса иш унуми нормаларини кўпайтириб бораверish сиёсати ўтказилди, бу нормалар бир неча бор қайта кўриб чиқилди. Оқибатда бизда 1951—1955 йилларда меҳнат унумдорлиги 40 процент ортиб, иш ҳақи фақат 10 процент кўпайди. Бундай шароитларда ҳақиқатан ҳам нархларни камайтириш имконияти бор. Дарвоқе, 1955 йилдаги сўнгги нарх тушириш чоғида ҳам унинг даражаси ислоҳотдан илгаригига нисбатан 1,8 баравар юқори эди.

Бу даромадлар устидан қатъиқ назорат қилиб, нарх тушириш сиёсатини ўтказиш мисолидир. Шуни унутмаслик керакки, бу аҳолининг фақат учдан бир қисмига, яъни шаҳарликларга тааллуқли эди. Қишлоқ аҳли учун нарх туширилиши умуман тааллуқли бўлмади, чунки аслида қишлоққа бирон-бир нарса етказиб берилмас эди.

— Николай Яковлевич, нарх, тақчиллик ва истеъмол проблемалари бир-бири билан боғланганми?

— Нарх муаммоси тақчиллик билан шундоққина боғланган. Агар нархлар пастроқ бўлса, мен юқорида айтиб ўтган ишни қилиш лозим бўлади, яъни карточкалар жорий этилади, бозор фондлари қаттиққўллик билан ўрнатилади, бунинг оқибатида баъзи районларда гўшт сотиб олиш мумкин, бошқаларида топиб бўлмайди, бир хил районларда нарх ундай, иккинчиларида нарх бундай. Аммо бошқа далил ҳам бор: агар бир нархни ошириб, айни вақтда иш ҳақига қўшимча белгиласак, гўшт барибир кўпаймайди-ку, дейишади. Бунчалик эмас. Ҳамма гап шундаки, гўшт нархи арзон бўлганлиги туфайли унга талаб ҳам кўп бўлмоқда. Шунинг учун ҳам аҳолининг гўштли таомга рағбати кучаймоқда. Талаб ошиб бораётган бўлса ҳам, лекин уни қондириш имкониятлари чеклангандир.

Яна бир хил эътироз ҳам пайдо бўлмоқда: агар биз «гўшт учун қўшимча маблағ» берадиган бўлсак, одамлар барибир гўштга серхаридор бўлиб тураверадилар. Бу, нотўғри мулоҳазадир. Иш ҳақингизни ойига 30 сўм оширишди, деб фараз қилинг. Бундан ана шу 30 сўмни сиз худди асосий иш ҳақи сингари тақсимлайсиз, деган маъно келиб чиқадими? Йўқ, асло бу қўшимчанинг ўз йўриғи бор. Эҳтимолки, сиз кўпроқ китоб сотиб оларсиз ёки театрга тез-тез тушиб турарсиз. Ё бўлмаса автомобиль сотиб олиш учун пул йиғарсиз... Бу назарий тадқиқотлар билангина эмас, балки практикада ҳам тасдиқланган қонундир.

Бизда кўпчилик тақчилликлар нимадан келиб чиқди? Одамларга мукофот тўлашганида, кишилар бу пулни анъанавий товарлар сотиб олишга эмас, балки улар илгари харид қилмаган янги товарларни сотиб олишга сарфлашни истаб қолишди. Илгари «посонги»си тўғри бўлиб турган товарлар харидоргирроқ бўлиб қолди. Қўшимча пул талаби ишлаб чиқаришнинг тегишли тарзда ўсиши билан бир вақтда содир бўлмади. Қонуният шундаки, иш ҳақининг ҳар йўсинда оширилиши истеъмолнинг шунга кўра кўпайишини билдирмайди, балки унинг структурасини ўзгартиради. Шундай қилиб, гўштга бўлган эҳтиёж ҳам камаяди.

— Демак, нархнинг ошиши тақчилликни бартараф этар экан-да?

— Шак-шубҳасиз, шундай. Нархнинг ошиши, эҳтимолки, эҳтиёжга таъсир эмас. Ўшанча миқдордаги гўшт истеъмол қилинаверади. Аммо нисбати ўзгарса керак. Магазинларда гўшт пайдо бўлади.

— Компенсация чорвачиликда меҳнат унумдорлигини ошириш учун шарт-шароит яратади, деб ишонса бўладими?

— Бу мураккаб масаладир. Чунки компенсациянинг ўзи бундай шароитларни туғдирмайди. Чунки, гап яхши ишлаш учун берилаётган қўшимча ҳақида бораётгани йўқ. Бу гўшт истеъмол қилаётганингиз учун «тортиқ»дир. Худди ана шу қўшимча учун сиз унумлироқ ишлашингизни ҳеч ким талаб қилмайди. Аммо, иккинчи томондан, топилган пулларга нарса сотиб олиш имкониятлари мутаносиб ўсиб бораётганлиги туфайли меҳнатга ва умуман пул топишга қизиқиш кучайиб бораверади. Аксинча, сиз ўзингизга зарур бўлган товарларни сотиб ололмасангиз, моддий рағбат сусаяди. Биз бунга илгари дуч келган эдик. Агар одамларга мукофот берсанг, улар яхши ишлашади, деб ҳисоблар эдилар. Аслида ҳам шундай бўлади, лекин ҳамиша эмас. Товар таъминоти ёмон бўлган регионларда пул рағбатлантирувчи кучини йўқотди. Мамлакат ичкарисидаги колхозларнинг раислари ва совхозларнинг директорлари натура билан рағбатлантириш системасига ўтишга мажбур бўлдилар. Масалан, яхши ишлаган комбайнчиларга автомобиль берила бошлади.

Эндиликда шу нарса равшанки, агар биз меҳнат унумдорлигини иқтисодий методлар билан рағбатлантиришни истасак, дўконларда мол тўла бўлиши керак. Агар биз жуда кўп товарни бирданига етказиб бера олмасак, бу товарлар қимматроқ бўлиши мумкин, ана ўшанда инсонда кўпроқ пул топиш рағбати уйғонади. Агар одамлар ҳақиқатан ҳам кўпроқ пул топсалар, ҳақиқатан ҳам пировард натижа учун иш ҳақи олсалар, бу кўпгина муаммоларни, жумладан, нарх-наво муаммосини ҳал этиш учун қудратли омил бўлади.

Суҳбатни ТАСС мухбирлари В. ОВЧАРОВ, Л. ЧЕРНЕНКО олиб бордилар.

Дунё воқеалари

8 МАЙ — НЕМИС ХАЛҚИ ФАШИЗМДАН ОЗОД ҚИЛИНГАН КУН

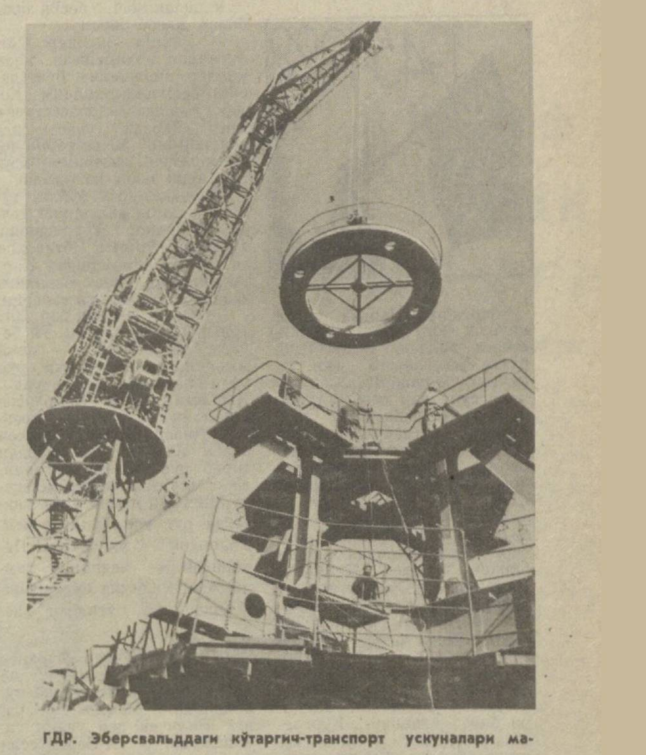

ГДР. Эберсвальддаги кўтаргич-транспорт ускуналари машинасозлик заводи Совет Иттифоқи буюртмасига кўра, «Лочин» типидаги навбатдаги кранни тайёрламоқда. СССР — бу корхонанинг анъанавий йирик хорижий шериги ҳисобланади. Мазкур заводда ишлаб чиқарилган 2 мингдан зиёд юқори унумли механизм Совет Иттифоқи портларида юкларни қайта ишлашда қўл келмоқда.

АДН—ТАСС телефотоси.

АФҒОНИСТОН—ҲИНДИСТОН МУЗОКАРАЛАРИ ТУГАДИ

ДЕҲЛИ, 6 май. (ТАСС). Бугун бу ерда олий даражадаги Ҳиндистон — Афғонистон музокаралари тугади. Афғонистон билан Ҳиндистон расмий делегацияларининг барча аъзолари қатнашган якунловчи учрашувда Президент Нажибулло билан Бош министр Ражив Ганди Женева битимларини амалга ошириш билан алоқадор ҳамма масалаларни яна бир бор кўриб чиқдилар.

Музокаралардан кейин Президент Нажибулло матбуот конференциясини ўтказди. У Ҳиндистонга қилган визитининг натижаларидан тўла мамнун бўлганини изҳор этиб, Бош министр Ражив Ганди билан олиб борган музокаралари икки мамлакат ўртасида янада кўпроқ ҳамжиҳатликка, миллий, регионал ва халқаро проблемаларни ҳал этишда улар сарфлаётган куч-ғайратларни мувофиқлаштириш тўғрисидаги аҳдлашувларга олиб келганлигини таъкидлади.

Шу бугуноқ Афғонистон Президенти ўз Ватанига жўнаб кетди. Президент саройида афғонистонлик олий мартабали меҳмонни тантанали кузатиш маросими бўлиб ўтди. Маросимда Ражив Ганди, Ҳиндистон президенти Р. Венкатараман, Ҳиндистон ҳукуматининг министрлари ҳозир бўлдилар.

ФОРС КЎРФАЗИ: АҚШ ҲАРБИЙ ОПЕРАЦИЯЛАРНИ КЕНГАЙТИРМОҚДА

Қўшма Штатлар Форс кўрфазида ўз ҳарбий операцияларини кенгайтириш тўғрисида қарор қабул қилди. Пентагон вакилининг айтишича, шу регионга жойлашган АҚШ ҳарбий-денгиз кучлари олдига «агар халқаро сувларда дўст давлат байроғи остида сузиб бораётган ҳар қандай кема ҳужумга учраса, актив ҳаракатлар қилиш» вазифаси қўйилди. Бундан илгари Америка кемалари Америка байроғи остида сузаётган Қувайт танкерларини кузатиб бориш билан чекланар эди, яқинда эса янги йил бошидан бери 28-қўриқчи кема йўлга тушди.

Америка матбуоти Пентагоннинг қарорини шарҳлар экан, АҚШ ҳарбий-денгиз кучларининг Форс кўрфазида янада активлашуви регионда кескинликни кучайтиришга олиб келиши билан бир қаторда Қўшма Штатларнинг Эрон — Ироқ ҳарбий можаросига янада кенгроқ жалб этилишига муқаррар тарзда сабаб бўлади, деб таъкидламоқда.

АП агентлигининг хабарига кўра, АҚШ давлат департаменти барча дипломатик ваколатхоналарга, чет эллардаги Америка базалари қўмондонлигига ва Америка компанияларининг чет эллардаги ваколатхоналарига мурожаат қилиб, террористик ҳужумлар содир бўлиши мумкинлиги боисидан қўшимча тарзда эҳтиёт чоралари кўришга даъват этди. Яқинда АҚШ ҳарбий-денгиз кучлари Эроннинг Форс кўрфазидаги нефть платформалари ва кемаларига ҳужум қилганидан кейин, дейилади давлат департаментининг мактубида, террористик ҳужумлар эҳтимоли кескин ошиб кетди. (ТАСС).

ТЕЛЕТАЙП ЛЕНТАСИДАН

НЬЮ-ЙОРК. БМТ Иқтисодий ва социал кенгаши (ЭКОСОС) бутун жаҳон ҳамжамиятининг гиёҳвандликни таг-томири билан тугатиш ва наркотик моддаларнинг ғайриқонуний олди-соттиси билан шуғулланишнинг олдини олиш борасидаги куч-ғайратларини оширишни ёқлаб чиқди. БМТ наркотик воситалар комиссиясининг докладида ана шу тавсиялар баён этилган. Бу доклад ЭКОСОС кўкламги сессияси қатнашчилари томонидан маъқулланган. Сессияда, хусусан, наркотик ва психотропик моддаларнинг ғайриқонуний олди-соттисига қарши кураш тўғрисидаги конвенция тезроқ ишлаб чиқилиб, кучга кириши муҳимлиги таъкидланган.

БОНН. НАТО Бош секретари лорд Каррингтон Европада ядро қуроллари «қўрқитиш воситаси» сифатида сақлаб қолиниши керак, деди. У Боннда пайшанба куни кечқурун визит сўнггида сўзга чиқиб, ўртача ва камроқ олислик ракеталарини тугатиш тўғрисидаги Совет — Америка Шартномаси имзолангандан сўнг ҳам тактик ядро қуроли уюшманинг умумий стратегиясида муҳим роль ўйнамоқда, деди. Шунинг учун ҳам бу қуролни НАТОда қолдириш, мазкур қуролларнинг самарадорлигини сақлаб қолиш зарур бўлган жойларда уларни модернизациялаш керак.

Каррингтон НАТОнинг Ғарбий Европадаги аъзоларини танқид қилиб чиқди. Унинг фикрича, бу аъзолар мудофаани мустаҳкамлаш учун етарлича молиявий ҳисса қўшмаяптилар.

НЬЮ-ЙОРК. Луизиана штатидаги Норко шаҳрининг нефтни қайта ишловчи корхонасида кучли портлаш натижасида содир бўлган ёнғиннинг дастлабки оқибатлари қуйидагича бўлди: бир киши ҳалок бўлган, 42 киши жароҳатланган ва куйган, яна 6 кишининг тақдири номаълум. «Шелл ойл» компанияси эгаси вакилларининг айтишича, ёнғин тарқалиши зонаси назоратга олинган. Тахминан 2500 киши фалокат бўлган жойга яқин районлардан кўчириб кетилди.

(ТАСС).

АФСОНАВИЙ ҚАҲРАМОН

Тўйхат ўрнида

Андижонда Дардақ деган қишлоқ бор. Номи оғиздан-оғизга, тилдан тилга ўтиб, бутун мамлакатга ҳам танилган қишлоқ бу. Қишлоқнинг бунчалар оғизга тушишининг сабаби бор: уруш йиллари гитлерчиларни зир титратган, афсонавий қаҳрамон деб ном олган Қўчқор Турдиев шу қишлоқнинг фарзанди.

Қўчқор Турдиев... Уни билмаган, танимаган ким бор. Ўзбекистондан чиққан биринчи Совет Иттифоқи Қаҳрамони у. Жасур жангчи ҳақида кўп асарлар битилган. Ёзувчи А. Қаҳҳорнинг «Дардақдан чиққан қаҳрамон» асари ҳам Қўчқор Турдиевнинг урушдаги мислсиз жасоратига бағишланган.

Биз қаҳрамоннинг тақдири билан қизиқиб, Қўрғонтепа районидаги «Ойим» совхозига бордик. Ёмғир шивалаб турарди. Шинамгина ҳовлига кирдик. Ҳаммаёқ озода, ишкомларда узум гуллаяпти. Усти шифер билан ёпилган бостирма тагидаги сўрида новча бўйли, яғриндор, басавлат киши ўтирибди. Табиатан паҳлавон сифат бу одам Қўчқор Турдиев эди. Ҳамон тетик, бардам, бақувват. Қадоқ қўллари унинг меҳнат фронтида ҳам қаҳрамонлик кўрсатаётганлигидан дарак берарди.

— Соғлиғингиз қандай?

У шошилмай, босиқ овоз билан жавоб берди:

— Раҳмат, биродар. Соғлиғимдан нолимайман. Узоқ йиллар шоличилик бригадасига бошчилик қилдим. Ҳозир «Андижангидролесстрой»нинг Дардақ участкасига бошлиқман. 50 гектарли теракзоримиз, лагеримиз бор. Шу ерни обод қиляпмиз.

Эшикдан ўрта бўйли, тўладан келган аёл кириб келди. У Қўчқор Турдиевнинг турмуш ўртоғи Ибтидохон ая эди. Ая турмушидан, фарзандларидан ризо эканлиги ҳақида тўлқинланиб гапирди.

— Олти қизимиз бор. Энг тўнғичи — Озодахон. Уй бекаси. Мамлакатхон — олий маълумотли ўқитувчи, рус тили фанидан дарс беради. Қишлоғимиздаги Ломоносов номли рус мактабида директор. Дилоромхон, Ҳуморхон опаси Мамлакатхон изидан бориб рус тилини ўрганди. Иккаласи ҳам совхозимиздаги Мичурин номли ўрта мактабда рус тили ўқитувчиси. Упарихон — уй бекаси. Панарихон — медицина ҳамшираси. Ўғлимиз йўқ, лекин куёвларимиз ўғилдан зиёда...

Шу чоғ Қўчқор Турдиев хонадонига меҳмон келиб қолди. Улар қучоқлашиб кўришишди. Меҳмон: «Қоравой Қиличев деб ўзини таништирди. У III-Белоруссия фронтида 331-гвардия ўқчи полкида жанг қилган. Кенингсберг (ҳозирги Калининград) шаҳри, Шарқий Пруссияни озод қилишда қатнашган. Қ. Қиличев урушнинг сўнгги кунларида Қўчқор Турдиев билан Берлинда учрашган. Шундан кейин собиқ жангчилар 1982 йилда — Москвада Ғалаба байрамида юз кўришган. Қоравой Қиличев асли хоразмлик, — Урушдан кейин Мирзачўлни ўзлаштиришда қатнашган. Эндиликда «Узсельхозхимия»да катта ревизор. Собиқ жангчи Дардаққа Қўчқор Турдиевнинг 70 йиллик юбилейи тантанасида иштирок этиш учун келган.

Улар уруш хотираларини эслашди. 1941 йилнинг октябрида Қ. Турдиев хизмат қилаётган 38-армия составидаги 47-дивизиянинг 353-ўқчи полки Чугуев шаҳри учун жанг олиб борарди. Гитлерчилар полкнинг олға силжишига имкон бермай қўйдилар. Полк командири А. Г. Лешченко шаҳар яқинидаги Новоалександровка қишлоғига бориб, душманнинг ўт очиш нуқталари жойлашишини билиб келиш тўғрисида буйруқ берди. Бу жанговар топшириқни бажариш Қўчқор Турдиев билан куйбишевлик рус йигити Иван Хралков чекига тушди. Улар тун оғушида душман тўғрисида муҳим маълумотлар олиб келишди. Қўмондонлик разведкачиларга ташаккурнома эълон қилди.

26 октябрда 353-полк Трудолюбовка қишлоғига яқинлашди. Бу ерда қўшинларимиз катта талафотга учради. Полк ҳужумга ўтиши учун душман дзотини йўқотиши керак эди. Тонг саҳарда оддий солдат Қ. Турдиев билан С. Фролов душман пулемётининг унини ўчириш учун разведкага жўнаб кетди. Командир дзотга қарата чалғитувчи ўт очишга буйруқ бериб ўзи кузатув пунктига борди. Разведкачиларимиз худди ер остига кириб кетгандек кўздан ғойиб бўлишганди. Улар дзот олдига яқинлашиб борганларидагина кўриндилар. Лекин душман соқчиси сезиб қолди. У разведкачилар томонга гранаталар ирғитди. Сергей Фролов ҳалок бўлди. Қўчқор Турдиев эса гранатага чап бериб, ўзини душман дзоти устига ташлади. Пулемётчи даф этилди. Турдиев баланд овозда: «Батальон олға!» деб бақирди. Аслида эса батальон йўқ эди. Ертўлада ухлаб ётган немислар қўрқувдан довдираб қолдилар. Улар қўлларини кўтариб, бирин-кетин ташқарига чиқдилар. Қ. Турдиев уларни белкурак билан уриб ер тишлатди. Шу дақиқадан бошлаб вазият ўзгарди. 353-ўқчи полки янги кучга эга бўлгандек шиддат билан ҳужумга отланди. Душман тор-мор келтирилди. СССР Олий Совети Президиумининг 1942 йил 22 мартдаги Фармони билан Қ. Турдиевга Совет Иттифоқи Қаҳрамони унвони берилди.

Суратда: Қўчқор Турдиев. У. РАҲИМОВ фотоси.

Қ. Турдиев Украина территориясида бўлган жангларда кўп гитлерчиларнинг кулини кўкка совурди. У ўзининг довюраклиги билан донг таратди, афсонавий қаҳрамон деган ном олди. 353-полкнинг энг яхши жангчиси оддий солдатликдан офицерлик даражасига кўтарилди.

Уруш тугагандан кейин Қ. Турдиев ўз қишлоғига қайтди, деҳқончилик билан шуғулланди. У ҳамон меҳнатни тарк этгани йўқ. Тошкент шаҳар Октябрь районидаги 59-ўрта мактаб, Учқўрғон канали Қ. Турдиев номи билан аталади.

Айни кунларда Қ. Турдиев хонадонида катта тантана. Ҳамқишлоқлари, ёру-биродарлари, партия, совет ташкилотлари вакиллари қаҳрамонни 70 ёши билан муборакбод этишмоқда.

А. ҚУРОНБОЕВ.
«Совет Ўзбекистони» мухбири.

Шахмат бурчаги

Тож талабгорлари

Халқаро арбитр М. МУҲИДДИНОВ бошқаради

Жаҳон биринчилиги саралаш мусобақалари — нимчорак финал матчларнинг охирги еттинчисида энг ёш иштирокчилардан бири исландиялик Йоханн Хьяртарссоннинг вазифаси анча оғир эди. Ҳа, унга «Аср матчлари»нинг (1970, 1984 й.) иштирокчиси тож талабгорлари турнирлари (1962, 1985 й.) ва тож талабгорлари матчлари (1968, 1971, 1974, 1977, 1980, 1983 й.)-нинг қатнашчиси, жаҳон чемпионлиги учун икки бор (1978, 1981 й.) матч ўйнаган ва кўплаб халқаро турнирлар ғолиби, шахсий коэффициенти 2630 га тенг Виктор Корчной (Швейцария) билан беллашишга тўғри келди. Лекин мураккаб саволларга жавоб қайтаришда...

7. САРОСИМАГА ТУШИБ ҚОЛМАДИ

Мусобақанинг дастлабки куниёқ ёш шахматчи ажойиб услубда ғалаба қозонди. Кейинги икки учрашувда дуранг натижа юз бериб, тўртинчиси тағин Хьяртарссоннинг ютуғи билан якунланди ва ҳисоб унинг фойдасига 3:1 бўлиб қолди. Энди қолган икки партиядан биттасини дуранг қилса бас — чорак финалга йўлланма нақд. Бироқ иккаласини ҳам бой бериб қўйди. Ҳисоб ногоҳ тенглашиб қолди — 3:3.

Низомга кўра яна иккита қўшимча ўйин белгиланди. Биринчисида оқ доналарни сурган исландиялик ёш гроссмейстер олдин позициявий, сўнгра моддий устунликка эришди. Аммо юзага келган рухли эндшпилда битта ортиқ пиёдаси унга ғалаба келтирмади: дуранг. Хьяртарссон бунинг ҳиссасини иккинчи қўшимча ўйинда чиқарди: 22-юришда эришган афзаллигини 38-юришда ғалабагача олиб борди. Матч 4,5:3,5 ҳисобида тугаб, Хьяртарссонга жаҳон биринчилиги учун курашни давом эттириш ҳуқуқини берди.

Биринчи партия шундай давом этган эди:

И. Хьяртарссон — В. Корчной

Сент-Жон, 1988 йил

1. e4 e5 2. Kf3 Kc6 3. Cb5 a6 4. Ca4 Kf6 5. O—O K:e4 6. d4 b5 7. Cb3 d5 8. de Ce6 9. c3 Ce7 10. Kbd2 Kc5 11. Cc2 Cg4 12. Ле1 Фd7 13. Kf1 Лd8 14. Ke3 Ch5.

Бу позиция испанча партиянинг очиқ варианти қўлланган юзлаб партияларда учраган. Шу ерда оқлар янги ғояни амалга киритади.

15. b4! Kc6 16. Kf5 d4?! 17. Ce4! Cg6 18. g4! h5 19. h3 Kpf8 20. a4. «Чап биқиндан мушт» тушириляпти.

20... hg 21. hg Фe8 22. ab ab 23. Ла6 Kb8.

a b c d e f g h

24. Л:e6! fe 25. K:e7 C:e4 26. Л:e4 dc 27. Kg6+! Kpg8 28. Лd4! Улкан ўйин! Исландиялик ёш гроссмейстер ҳужумни жуда чиройли олиб бормоқда.

28... Л:d4 29. Ф:d4 Лh3.

Албатта, 29... Ф:g6? ярамайди, чунки 30. Фd8+ Kpf7 31. Kg5+!

30. Kg5! Қоралар таслим бўлса ҳам бўларди. Лекин «жон чиқар»да яна бир неча юриш қилиб қолди ва охири бефойда қаршиликни тўхтатди.

Мана энди тақдир тақозосига кўра ёш гроссмейстер чорак финал матчда яна ҳам қаттиқроқ имтиҳондан ўтиши керак. Бу галги рақиби — Анатолий Карпов! Натижадан қатъи назар баҳс қизиқарли ва кескин ўтиши кутиляпти. Хьяртарссоннинг ўйин услуби жозибадор.

«КОНКУРС-88». Ўн еттинчи топшириқ.

a b c d e f g h

ЭТЮД. Оқлар бошлаб ютади.

МОТОПОЙГА:

МАРРАДА БИРИНЧИ

Тбилисида СССР биринчилиги учун ўтказилган мусобақада республикамиз мотопойгачилари муваффақиятли қатнашдилар. Жумладан, двигатели ҳажми 350 куб сантиметрли мотоциклда Н. Шарабаев (ҚҚАССР) маррада биринчи бўлди. 500 куб сантиметрли мотоциклда эса тошкентлик Ю. Бочкарев ғалаба қозонди. Кажавали мотоциклларда унинг ҳамшаҳарлари А. Лавров билан С. Смирновлар юқори натижа кўрсатишди.

ДОСААФ:

КЎПКУРАШ ҒОЛИБИ

Днепропетровск шаҳрида спортнинг ҳарбий-амалий кўпкураш тури бўйича СССР кубоги учун мусобақалар бўлиб ўтди. Республикамиз терма командаси ҳарбийлаштирилган эстафета ва мерганлик бўйича ғалаба қозонди. Бу ютуққа К. Абдурасулов, С. Филипенко ва А. Сорокинлар муносиб ҳисса қўшдилар.

ЧИМ ХОККЕЙ:

БИРИНЧИ ҒАЛАБА

Эркаклар олий лига командалари ўртасида мамлакат чемпионатининг навбатдаги тур ўйинлари ўтказилди. Андижоннинг «Звезда» хоккейчилари Фарғонанинг «Химик» коллективи меҳмони бўлиб, дастлабки ғалабага эришдилар. Учрашув 2:1 ҳисобида андижонликлар фойдасига ҳал бўлди. Ленинскнинг «Старт» коллективи Арманистоннинг «Раздан» командасига ютқазиб (2:5) қўйди. Олмаота динамочилари «Азинефтехим» хоккейчиларидан устун (2:3) келди. Ҳозир динамочилар 4 очко билан олдинда боришмоқда.

ФУТБОЛ:

ЯНА ОЧКО ЙЎҚОТИШ

«Пахтакор» командаси футболчилари навбатдаги учрашувни сафарда ўтказишди. Чемпионат пешқадами — Ставрополь динамочилари билан учрашувда футболчиларимиз ютқазиб (1:2), яна қимматли 2 очко йўқотишди. Динамочилар эса 12 очко билан пешқадамлик мавқеларини мустаҳкамлашди. «Геолог» командаси «Карпати» армиячиларини қабул қилиб (1:0), 11 очко билан иккинчи ўринга кўтарилдилар. «Помир» командаси 10 та очко билан учинчи ўринни эгаллаб турибди.

(«Совет Ўзбекистони»нинг навбатдаги сони 9 майда чиқади).

Редактор Л. ҚАЮМОВ.

ОФАТГА ҚАРШИ

Инжиқ табиат қўриқ Комсомолобод районининг далаларида экин-тикинни бошқатдан бошлашга мажбур этди. Район узра саккиз соат мобайнида увуллаган қаттиқ шамол экинларга ва боғларга катта зиён етказди.

Районда тузилган РАПО комиссияси бўрон оқибатларини аниқлаб чиқди: 6029 гектар майдондаги ғўза, 373 гектар майдондаги маккажўхори, 272 гектар майдондаги қовун-тарвузга зиён етган. Юзлаб гектар ердаги беда, хашаки лавлаги тамомила йўқ қилинган.

Табиат район чўлқуварларининг бардошини қарийб ҳар йили синовдан ўтказиб турмоқда. Улар об-ҳаво ёмонлашиши тўғрисида гидрометеорология хизматининг огоҳлантиришидан воқиф бўлиб, ҳар қандай кўнгилсизликларга тайёр турган эдилар. Лекин юз берган воқеа кутилганидан ҳам баттар бўлди.

В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллиги номли ва «Комсомол» совхозларининг далалари айниқса кўп зарарланди. Бу хўжаликларда минг гектар чамаси пахтазорга бошқатдан чигит экиб чиқишга тўғри келади. Бутун райoннинг одамлари ва техникаси ёрдамга келди. Ёмғир шивалаб турганига қарамай улар дарров сеялкаларни далага чиқардилар.

Чўлқуварлар шарафига шуни айтиш мумкинки, беш йиллик учинчи йилида зиммага олинган социалистик мажбуриятларни қайта кўриб чиқишни бирон бригадада ҳеч ким ҳаёлига ҳам келтирмади. Мажбуриятлар бажарилишига ҳамманинг ишончи комил.

Мутахассисларнинг ҳисоб-китобларига кўра, район деҳқонлари ғалаба кунигача ҳамма экинларни экиб бўладилар.

К. НИЗОМОВ,
ЎзТАГ мухбири.
Андижон области.

● РАНГ-БАРАНГ ОЛАМ

САҲРОДА СУВ ҚАНЧА ТУРАДИ?

Қувайт давлати 17818 квадрат километр майдонга жойлашган, аҳолиси эса салкам 1 миллион 7000 кишидир. Лекин бу давлат ичишга яроқли сув манбаларига эга эмас. Мамлакатда қурилган қудратли замонавий сувни чучуклаштирадиган қурилмалар ичимлик суви муаммосини ҳал этибгина қолмай, пойтахтни кўкаламзорлаштириш ва қишлоқ хўжалигини ривожлантириш имконини ҳам бермоқда. Ҳар бир дарахтни суғориш йилига 250 долларга тушмоқда. Чучук сув ҳамма жойда пластмасса идишларда бир литри 60 филсдан 120 филсгача сотилмоқда. Ҳолбуки, бу ерда энг юқори сифатли бензиннинг бир литри 50 филс туради.

РЕДАКЦИЯ МЕҲМОНИ

М. Қориёқубов номидаги Ўзбек давлат концерт-филармония бирлашмасининг солисти, Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артист Ортиқ Отажонов халқимизнинг, санъат мухлисларининг севимли хонандаларидан биридир.

Ўз репертуари, ижрочилиги, талантли иштирокчилари билан эл ўртасида танилган «Лазги» ансамблининг шаклланиши ва ижодий равнақида Ортиқ Отажоновнинг ҳам муносиб улуши бор. Хонанда ана шу бадиий коллектив билан бирга барча қардош республикаларда, ўнлаб хорижий мамлакатларда гастролларда, ижодий сафарларда бўлди. Унинг репертуарида чет эл композиторларининг қўшиқлари, шунингдек, қардош санъаткорлар севиб ижро этадиган тароналар бор. О. Отажонов кўплаб Иттифоқ республика кўрик-конкурслар, фестивалларининг лауреатидир.

О. Отажонов куни кеча «Совет Ўзбекистони» журналистлари ҳузурида бўлди. У газетачиларга ўз ижоди ва келажак режалари ҳақида гапириб берди. «Лазги» ансамблининг шу кунлардаги изланишлари билан ўртоқлашди. Журналистларнинг саволларига жавоб қайтарди. Учрашув охирида О. Отажонов қўшиқлар ижро этди.

С. ЙЎЛДОШЕВА.

ТВ — ҲАФТАЛИК ПРОГРАММА — ТВ

9 май, душанба

МТ-I. 8.30 — Янгиликлар. 8.40 — Концерт. 9.30 — Сталинградликлар ҳақида достон. 10.05 — Мультфильмлар. 10.50 — Қалбга яқин қўшиқлар. 11.25 — Бугун — Ғалаба байрами. 11.40 — Футбол шарҳи. 12.10 — Урушнинг афти-ангори. 14.10 — Ғолиблар. 15.30 — СССР Давлат академик симфоник оркестри чалади. 15.55 — Хоккей. 1-ўрин учун. 18.25 — Ҳужжатли фильм. 18.50 — Ветеранлар, Сизлар учун. 19.50 — Фашизмга қарши жангларда қурбон бўлганларнинг порлоқ хотираси. 20.10 — «Осмондан тушганлар». Бадиий фильм. 21.30 — Время. 22.05 — Шингил ҳикоялар антологияси. 23.05 — Духовой музикалар Бутуниттифоқ байрами. 00.20 — Янгиликлар. 00.30 — Тинчлик велопойгаси.

МТ-II. 8.30 — Гимнастика. 8.45 — Иккинчи Украина фронти. 9.25 — Шеърий композиция. 9.55 — Ветеранлар қалбан қаримайдилар. 10.50 — «Эсдалик бўлиб қолган ёз». Бадиий фильм, 1 ва 2-сериялар. 13.00 — Жанговар йиллар қўшиқлари. 13.35 — Муқаддас уруш ҳақида монологлар. 14.30 — Шундай куйлар янградики... 15.15 — Мультфильмлар. 15.55 — Фильм-концерт. 16.45 — «Болалик байрамлари». Бадиий фильм. 18.10 — Бу йўлларни биз ҳеч қачон унутмаймиз. 18.35 — «1945» Фильм-спектакль. 19.50 — Фашизмга қарши жангларда қурбон бўлганларнинг порлоқ хотираси. 20.10 — Улуғ Ватан уруши ҳақидаги қўшиқлар. 20.20 — Ҳужжатли фильм. 20.30 — Хайрли тун, кичкинтойлар! 20.50 — Л. Бетховен. Фортепьяно ва оркестр учун 3-концерт. 21.30 — Время. 22.05 — Ҳақиқий эркакларнинг иши» Бадиий фильм. 23.10 — Янгиликлар. 23.15 — Ғалаба кунига бағишланган спорт мусобақалари.

ЎзТВ-I. 8.30 — «Ассалому алайкум». 10.00 — Ғалаба йўли. 10.35 — Зебо Ғаниева ансамблининг фронт бригадаси. 11.45 — «Ой бориб, омон қайт». Бадиий фильм. 13.05 — Садоқат. 13.50 — Концерт. 18.30 — Орлёнок-88. 19.30 — Ахборот. 19.50 — Фашизмга қарши жангларда қурбон бўлганларнинг порлоқ хотираси. 20.10 — Ватан солдатларига бағишланади. 20.30 — Ахборот. 20.50 — 1941—1945 йиллардаги Улуғ Ватан урушида совет халқи қозонган ғалабанинг 43 йиллигига ва Қизил Байроқ орденли Туркистон Ҳарбий округи ташкил топганлигининг 70 йиллигига бағишланган бадиий-ҳарбий спорт байрами. 21.30 — Время. 22.05 — Ғалаба байрамига бағишланган кўрсатув.

ЎзТВ-II. 19.30 — Польшанинг миллий байрами — Ғалаба кунига. 20.55 — Ҳужжатли фильм. 21.05 — Фильм-концерт. **Фрунзе.** 21.30 — Время. 22.05 — «Ергача таъзим қил» Бадиий фильм.

10 май, сешанба

МТ-I. 7.00 — «120 минут». 9.05 — Футбол шарҳи. 9.35 — «Осмондан тушганлар». Бадиий фильм. 10.55 — Янгиликлар. 11.05 — Саёҳатчилар клуби. 16.00 — Янгиликлар. 16.15 — Қайта қуриш прожектори. 16.25 — Чита телевидениесининг программаси. 17.35 — Шостакович номли Давлат квартети чалади. 17.45 — Сўзни амалда иш билан оқла. 18.15 — Чехословакиянинг миллий байрами — фашист босқинчиларидан озод этилган кунга. 19.15 — Мультфильм. 19.30 — «Революция туфайли туғилган» Опера. 20.20 — Битимга 30 йил. 21.20 — Қайта қуриш прожектори. 21.30 — Время. 22.00 — Футбол. Олимпия турнири. СССР — Швейцария. 24.00 — Дунё воқеалари.

МТ-II. 9.00 — Гимнастика. 9.15 — Илмий-оммабоп фильм. 9.35 — Физика. 10.05 — Француз тили. 11.05 — СПТУ ўқувчиларига 11.35 — Тарих. 12.05 — Француз тили. 13.05 — «Ешим ўн тўққизда эди». Бадиий фильм. 14.55 — Янгиликлар. 15.05 — Ҳужжатли фильмлар. 15.35 — «Саркаш дарё». Бадиий фильм, 1-серия. 16.55 — Қишлоқ янгиликлари. 18.35 — Янгиликлар. 18.45 — Музикали киоск. 19.15 — Ритмик гимнастика. 19.45 — ...16 ёшгача ва ундан катталар. 20.30 — Хайрли тун, кичкинтойлар! 20.45 — Сиз бунга қодирсиз. 21.30 — Время. 22.00 — Қайта қуриш прожектори. 22.10 — «Севги ва ор-номус». Бадиий фильм. 23.25 — Тонгги почта. 23.55 — Янгиликлар.

ЎзТВ-I. 16.45 — Табиатшунослик. 17.20 — Телефильм. 17.30 — Рус адабиёти. 18.00 — Янгиликлар. 18.15 — Болалар учун фильм. 18.35 — Бутуниттифоқ XIX партия конференцияси олдидан. 18.55 — Ғафур Ғулом туғилган куннинг 85 йиллигига бағишланган кўрсатув. 20.00 — Ахборот. 20.15 — Телеочерк. 20.30 — Ахборот. 20.50 — Ўзбек куйларидан концерт. 21.20 — Қайта қуриш прожектори. 21.30 — Время. 22.00 — «Турналар учмоқда». Бадиий фильм.

ЎзТВ-II. 19.30 — «Канонир Доласнинг саргузаштлари» Бадиий фильм, 2-серия. 20.55 — Телефильм. **Душанба.** 21.20 — Қайта қуриш прожектори. 21.30 — Время. 22.05 «Малина виноси». Бадиий фильм.

11 май, чоршанба

МТ-I. 7.00 — «120 минут». 9.05 — Дарвозаси тиллодан. 9.55 — Футбол. Олимпия турнири. СССР — Швейцария. 11.25 ва 16.00 — Янгиликлар. 16.15 — Қайта қуриш прожектори. 16.25 — Агросаноат ишлари ва ташвишлари. 17.10 — Салом, музика! 17.55 — Бутуниттифоқ XIX партия конференцияси олдидан. 18.35 — Фидойи шахслар. 19.20 — Дунё воқеалари. 19.40 — Катталар учун мультфильм. 19.50 — Халқаро ҳаёт Бош редакцияси таништиради. 20.30 — Театр одами. 21.30 — Время. 22.05 — Қайта қуриш прожектори. 22.15 — Қайта қуриш: муаммолар ва ечимлар. 24.00 — Янгиликлар.

МТ-II. 9.00 — Гимнастика. 9.15 — Илмий-оммабоп фильм. 9.35 — Физика. 10.05 — Немис тили. 11.05 — СПТУ ўқувчиларига. 11.35 — М. Сервантес «Дон Кихот». 12.05 — Немис тили. 13.05 — «Аэропортдаги воқеа» Бадиий фильм, 1-серия. 14.20 — Ҳужжатли фильмлар. 15.15 — Янгиликлар. 15.25 — «Саркаш дарё». Бадиий фильм, 2-серия. 16.45 — Совет Иттифоқига хизмат қиламан! 18.35 — Янгиликлар. 18.45 — П. И. Чайковский номли конкурс лауреатлари. 19.45 — Ҳамма учун ва ҳар бир киши учун. 20.15 — Рус халқ қўшиқларини В. Готовиева куйлайди. 20.30 — Хайрли тун, кичкинтойлар! 20.45 — Поэзия. 21.15 — Концерт. 21.30 — Время. 22.05 — Қайта қуриш прожектори. 22.15 — «Аэропортдаги воқеа». Бадиий фильм. 1-серия. 23.30 — Янгиликлар. 23.40 — Ҳужжатли фильм. 24.00 — Тинчлик велопойгаси.

ЎзТВ-I. 16.45 — Ботаника. 17.20 — Телефильм. 17.30 — Химия. 18.00 — Янгиликлар. 18.15 — Пионерлар мамлакатида. 19.00 — Чорвадор. 19.30 — Социалистик қонунчилик ва демократия. 20.00 — Ахборот. 20.15 — Сўз кетидан сўз келар. 20.30 — Ахборот. 20.50 — Фарғона ва Андижон областлари фольклор коллективларининг чиқиши. 21.30 — Время. 22.05 — Қайта қуриш прожектори. 22.15 — Мактаб ислоҳоти — ҳаётга. 23.25 — Бугун оламда нима гап?

ЎзТВ-II. 19.30 — Телефильм. 20.00 — Ёшлик. 21.00 — Беш йиллик: ишлар ва одамлар. **Фрунзе.** 21.30 — Время. 22.05 — Қайта қуриш прожектори. 22.15 — «Қишки оққуш». Бадиий фильм.

12 май, пайшанба

МТ-I. 7.00 — «120 минут». 9.05 — Салом, музика! 9.50 — Мўъжизасиз-мўъжизалар. 11.00 Янгиликлар. 11.10 — Фидойи шахслар. 16.00 — Янгиликлар. 16.15 — Қайта қуриш прожектори. 16.25 — «Роталя» халқ рақс ансамбли ижро этади. 16.40 — Мультфильм. 16.50 — Ҳужжатли фильм. 17.30 — ...16 ёшгача ва ундан катталар. 18.15 — Музикали хазина. 19.10 — Дунё воқеалари. 19.30 — Фильм-концерт. 20.00 — Поэзия. 21.30 — Время. 22.05 — Қайта қуриш прожектори. 22.15 — Фильм-концерт. 22.45 — Хоккей. 1-ўрин учун. Танаффусда — Дунё воқеалари.

МТ-II. 9.00 — Гимнастика. 9.15 — Илмий-оммабоп фильм. 9.35 — А. Т. Твардовский. «Василий Теркин». 10.05 — Испан тили. 11.05 — СПТУ ўқувчиларига. 11.35 — Физика. 12.05 — Испан тили. 13.05 — «Аэропортдаги воқеа». Бадиий фильм. 2-серия. 14.20 — Ҳужжатли фильмлар. 15.15 — Янгиликлар. 15.25 — «Саркаш дарё». Бадиий фильм, 3-серия. 18.35 — Янгиликлар. 18.45 — Кино ва томошабин. 20.15 — Ёшлик куйлайди ва рақсга тушади. 20.30 — Хайрли тун, кичкинтойлар! 20.45 — Ритмик гимнастика. 21.15 — «Геликон» духовой оркестри чалади. 21.30 — Время. 22.05 — Қайта қуриш прожектори. 22.15 — «Аэропортдаги воқеа». Бадиий фильм, 2-серия. 23.30 — Янгиликлар. 23.40 — Ҳужжатли фильмлар.

ЎзТВ-I. 17.30 — ЎзССР тарихи. 18.00 — Янгиликлар. 18.15 — Болалар учун фильм. 18.25 — Ангреннинг машаққатли кўмири. 19.10 — Ёшлик. 20.00 — Ахборот. 20.15 — Кинолавҳа. 20.20 — Долзарб вазифа. 20.30 — Ахборот. 20.50 — М. Қориёқубов номли Ўзбекистон Давлат филармонияси уйғур ансамблининг концерти. 21.30 — Время. 22.05 — Қайта қуриш прожектори. 22.15 — Актёрлар ва роллар.

ЎзТВ-II. 19.30 — Китоб — бизнинг дўстимиз. 20.50 — Телефильм. 21.00 — Техникага янгича муносабат. **Фрунзе.** 21.30 — Время. 22.05 — Қайта қуриш прожектори. 22.15 — Тиканли экран.

13 май, жума

МТ-I. 7.00 — «120 минут». 9.05 — Хоккей. 1-ўрин учун. 11.25 ва 16.00 — Янгиликлар. 16.15 — Қайта қуриш прожектори. 16.25 — Қирғизистон телевидениесининг программаси. 17.25 — Нега ва нима учун? 17.55 — Концерт. 18.20 — Фан: назария, тажриба, практика. 18.50 — Мультипликацияда фантастика. 19.15 — Дунё воқеалари. 19.30 — Дебют. 19.50 — Бўсағада. 20.20 — «Енгилмас». Бадиий фильм. 21.30 — Время. 22.05 — Қайта қуриш прожектори. 22.15 — Фильм-концерт. 23.10 — Нигоҳ.

МТ-II. 9.00 — Гимнастика. 9.15 — Объективда — жониворлар. 9.35 — Теварак-атроф билан танишиш. 9.55 — Илмий-оммабоп фильм. 10.05 — Инглиз тили. 10.55 — Илмий-оммабоп фильм. 11.05 — Табиат устахонаси ва биз. 11.35 — Б. Полевой «Чин инсон ҳақида қисса». 12.05 — Инглиз тили. 13.05 — «Аэропортдаги воқеа». Бадиий фильм, 3-серия. 14.20 — Олтой учрашувлари. 14.50 — Янгиликлар. 15.00 — «Саркаш дарё». Бадиий фильм, 4-серия. 18.35 — Янгиликлар. 18.40 — Тинчлик велопойгаси. 19.10 — Эфирда музика. Танаффусда — Хайрли тун, кичкинтойлар!. 21.20 — Қайта қуриш прожектори. 21.30 — Время. 22.05 — «Аэропортдаги воқеа». Бадиий фильм. 3-серия. 23.20 — Спорт программаси.

ЎзТВ-I. 16.45 — Физика. 17.20 — Телефильм. 17.30 — ЎзССР тарихи. 17.55 — Янгиликлар. 18.10 — Киев Граждан авиацияси институти таклиф этади. 18.40 — Хўжалик ҳисоби ва ўз-ўзини маблағ билан таъминлаш йўлидан. 19.10 — Адабий театр. 20.00 — Ахборот. 20.15 — Комсомол прожектори. 20.30 — Ахборот. 20.50 — Бу боғни қайси боғ дерлар. 21.30 — Время. 22.05 — Қайта қуриш прожектори. 22.15 — Халқаро X Тошкент кинофестивали олдидан. 23.15 — Бугун оламда нима гап?

ЎзТВ-II. 19.30 — Ёшлик. 20.00 — Телефильм. 20.40 — Шаҳар юмушлари ва ташвишлари. **Душанба.** 21.30 — Время. 22.05 — Қайта қуриш прожектори. 22.15 — Ранда. 22.55 — «Позивнойлари «Коя». Бадиий фильм.

14 май, шанба

МТ-I. 7.00 — «120 минут». 9.00 — Халқ чолғулари садолари. 9.30 — Нега ва нима учун? 10.00 — Ҳужжатли фильм. 10.20 — Арфа квартети чалади. 10.40 — Ҳужжатли фильм. 11.10 — Кўҳна шаҳарда қисқа учрашувлар. 11.55 — Ҳамма учун ва ҳар бир киши учун. 12.25 — Социализм мамлакатларида. 12.55 — Хотира манбалари. 13.15 — Танишинг: ёш кинематографчилар. 14.30 — «Москва юлдузлари». Концерт. 16.45 — Мўъжизасиз-мўъжизалар. 17.55 — Ҳужжатли фильм. 18.15 — Халқаро ҳаёт Бош редакцияси таништиради. 19.15 — «Жек Восьмеркин — американлик». Бадиий фильм 1 ва 2-сериялар. 21.30 — Время. 22.00 — Қайта қуриш прожектори. 22.10 — «Шанба оқшомида». 00.20 — Янгиликлар.

МТ-II. 8.30 — Гимнастика. 8.45 — Студия таништиради. 9.40 — Ҳамоҳанглик. 11.00 — Ҳайвонот оламида. 12.00 — Здоровье. 12.45 — Компьютер билан мулоқот. 13.35 — Рус маданияти ҳақида суҳбатлар. 14.25 — Инсон. Ер. Коинот. 15.25 — «Давлат чегараси». Бадиий фильм. Бешинчи фильм. 1 ва 2-сериялар. 17.40 — Реклама. 17.45 — «Прохиндиада ёки жойида югуриш». Бадиий фильм. 19.15 — Талабларингизга биноан учрашувлар. 20.30 — Хайрли тун, кичкинтойлар! 20.45 — Духовой музикали концерт. 21.00 — Ҳужжатли фильм. 21.20 — Қайта қуриш прожектори. 21.30 — Время. 22.00 — Спорт-физкультура программаси.

ЎзТВ-I. 8.00 — «Ассалому алайкум». 9.30 — Телефильм. 9.50 — «042 қаерда». Бадиий фильм. 11.05 — Бўстон. 12.05 — Спорт кинопанорамаси. 12.50 — Инсон ва замин. 13.50 — Инсон ва қонун. 18.30 — Мультфильм. 18.40 — Тенгдош. 19.25 — Тил—маданият кўзгуси. 20.00 — Ахборот. 20.20 — Ҳамзаобод. 20.30 — Ахборот. 20.50 — Мусиқамиз хазинасидан. 21.30 — Время. 22.00 — Қайта қуриш прожектори. 22.10 — Мусиқамиз хазинасидан кўрсатувининг давоми. 23.10 — Ҳужжатли фильм.

ЎзТВ-II. Душанба. 19.00 — Новости. 19.20 — Халқ лапарлари. 20.00 — Ахбор. 20.20 — Мактаб давр билан ҳамқадам. 21.30 — Время. 22.05 — Қайта қуриш прожектори 22.15 — Саттор Турсун. «Ситоран корвонкуш». Телеспектакль. 23.15 — «Севги ҳақида куйлайман». Фильм-концерт.

15 май, якшанба

МТ-I. 8.30 — Янгиликлар. 8.45 — Ритмик гимнастика. 9.30 — Ҳужжатли фильм. 9.50 — Спортлото. 10.00 — Будильник. 10.30 — Совет Иттифоқига хизмат қиламан! 11.30 — Тонгги почта. 12.20 Ҳужжатли фильм. 13.05 — Музикали киоск. 13.35 — Қишлоқ янгиликлари. 14.35 — Здоровье. 15.20 — Илмий-оммабоп фильм. 16.20 — Сиз бунга қодирсиз. 17.05 — «Буратино саргузаштлари». Бадиий фильм, 1-серия. 18.30 — Халқаро панорама. 19.10 — Телефильм: бугун ва эртага. 20.20 — «Жек Восьмеркин — американлик». Бадиий фильм. 3-серия. 21.30 — Время. 22.05 — Бутуниттифоқ XIX партия конференцияси олдидан. 23.05 — Эстрада программаси. 23.55 — Тинчлик велопойгаси. 00.25 — Янгиликлар.

МТ-II. 8.30 — Зарядкага сафланинг! 8.45 — Сиз яратган боғ. 9.20 — Янка Купала поэзияси. 10.10 — Уфқ. 10.55 — Портретлар. 11.40 — Ҳужжатли фильм. 11.50 — Ўқитувчи дарсига. 12.20 — Оламга саёҳат. 13.25 — Ажойиб кишилар ҳаёти. 14.25 — «Давлат чегараси». Бадиий фильм. 6-фильм. 1 ва 2-сериялар. 16.40 — Бир актёр театри. 17.35 — Ҳужжатли фильм. 17.45 — Икки марта Қизил Байроқ орденли А. Александров номли Совет Армияси академик ашула ва рақс ансамбли ҳузурида меҳмонда. 19.25 — Мультфильмлар. 20.10 — Ҳужжатли фильм. 20.30 — Хайрли тун, кичкинтойлар! 20.45 — Концерт. 21.30 — Время. 22.05 — Қўл тўпи. Европа чемпионлари кубоги. 22.40 — Янгиликлар. 22.45 — Иллюзион.

ЎзТВ-I. 8.30 — «Ассалому алайкум». 10.00 — Абхазия дурдонаси. 10.20 — Биргаликда куйлаймиз. 10.40 — Ёш спортчи мактаби. 11.30 — Тошкентнинг истиқболи. 12.20 — Қўшиқ бизга ҳамиша ҳамроҳ. 13.20 — Қувноқ стартлар. 14.10 — Ота-оналар университети. 14.40 — Реклама. 18.00 — Футбол. «Пахтакор» — «Шинник» (Ярославль). 18.45 — Қўшиғим, жон қўшиғим. 19.30 «Санъат олами». 20.00 — Ахборот. 20.20 — Телефильм. 20.30 — Ахборот. 20.50 — «Шодлик» ашула ва рақс ансамблининг концерти. 21.30 — Время. 22.05 — Ахборот танқид қилган эди. 22.15 — Ғуломжон Ёқубов куйлайди.

ЎзТВ-II. Фрунзе. 18.55 — Новинки. 20.15 — «Полиция қидиряпти...» Телеинсценировка. 21.00 — Халқ ижодиёти. 21.30 — Время. 22.05 — «Талваса» Бадиий фильм 1 ва 2-сериялар.

Р. — 13909. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри. А. — 106. ИНДЕКС 64583. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12